

Emmaboda kommun
Bildningsförvaltningen

Verksamhetsplan och systematiskt kvalitetsarbete i Emmaboda kommuns kommunala förskolor HT 2016 – VT 2019

Resultatrapport för förskolan Stenröset.

Innehåll

1.	Resultat av verksamhetsutvecklingen.....	4
1.1	Utvecklingsområden	4
1.1.1	Demokrati (Barns inflytande – LpFö 2.3).....	4
1.1.2	Mångfald (Normer och värden – LpFö 2.1)	8
1.1.3	Naturvetenskap och teknik (Utveckling och lärande – LpFö 2.2).....	11
1.1.4	Förskola och hem – (LpFö 2.4).....	14
1.2	Analys och bedömning	16
1.3	Identifierade utvecklingsbehov.....	19
2.	Bakgrund/Syfte/Nulägesanalys.....	22
2.1	Bakgrund.....	22
2.2	Syfte.....	22
2.3	Nulägesanalys.....	23
2.3.1	Demokrati Augusti 2016.....	23
2.3.2	Mångfald – Augusti 2016.....	23
2.3.3	Naturvetenskap och teknik – Augusti 2016	24
2.3.4	Förskola och hem – August 2017.....	24
3.	Mål att sträva efter.....	26
3.1	Demokrati.....	26
3.1.1	Läsåret 2016/2017	27
3.1.2	Läsåret 2017/2018.....	27
3.1.3	Läsåret 2018/2019	27
3.2	Mångfald.....	29
3.2.1	Läsåret 2016/2017	30
3.2.2	Läsåret 2017/2018.....	31
3.2.3	Läsåret 2018/2019	31
3.3	Naturvetenskap och teknik	32
3.3.1	Läsåret 2016/2017	32
3.3.2	Läsåret 2017/2018.....	33
3.3.3	Läsåret 2018/2019	33
3.4	Förskola och hem.....	35
3.4.1	Läsåret 2016/2017	35
3.4.2	Läsåret 2017/2018.....	35
3.4.3	Läsåret 2018/2019	35
4.	Innehåll – processen.....	37
5.	Organisation.....	37
6.	Tidsplan.....	38

7.	Uppföljning – Utvärdering	38
8	Framgångsfaktorer.....	38
8.1	Läsåret 2016/2017.....	38
8.2	Läsåret 2017/2018.....	40
8.3	Läsåret 2018/2019.....	41
9.	Hinder och utmaningar.....	42
9.1	Läsåret 2016/2017.....	42
9.2	Läsåret 2017/2018.....	43
9.3	Läsåret 2018/2019.....	46
10.	Bilagor.....	47
10.1	Bilaga 1 – Handlingsplan Modersmålsstöd	47
10.2	Bilaga 2 – Arbetsrutin Modersmålsstöd	49
10.3	Bilaga 3 – Emmaboda vår framtid	52
10.4	Bilaga 4 – Gemensamt kalendarium 2016-2017	54
10.5	Bilaga 5 – Gemensamt kalendarium 2017-2018.....	56
10.6	Bilaga 6 – Gemensamt kalendarium 2018-2019	59

1. Resultat av verksamhetsutvecklingen

1.1 Utvecklingsområden

1.1.1 Demokrati (Barns inflytande – LpFö 2.3)

1.1.1.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>Överlag ser vi ett bra resultat gällande värdegrundsarbetet som grund för arbetet med demokrati. Alla inom verksamheterna har blivit bättre på att möta och bemöta varandra och acceptera varandras olikheter och se dem som styrkor. Alla är mer benägna att hjälpa varandra och lösa konflikter på ett positivt sätt.</p> <p>Barnen har fått större möjlighet att uttrycka sina egna åsikter, både genom verbalt och icke-verbalt språk, och vad de anser vara rätt och fel i sammanhangen där de vistas.</p> <p>Pedagogerna har blivit bättre på att se barnens intressen och låta det ligga till grund för verksamheten. Utifrån detta har barnen fått möjlighet till meningsfulla val av vad de vill fylla sin dag med. På många avdelningar utgör morgonmöten med barnen en bas för hur dagen kommer att läggas upp och ger barnen en större förståelse för hur dagen hänger ihop.</p> <p>Vi ser att det finns ett behov att fortsätta fokusera på detta område, samla ihop de goda exemplen som vi har inom kommunen och sprida dessa så det som görs bra kan komma fler barn till gagn.</p>
Förskola	<p>Vi har lyssnat på barnen och kunnat genomföra vad de har önskat. Barnen har fått ett gemensamt ansvar i gruppen.</p> <p>På morgonsamlingen får barnen välja aktivitet som de vill göra.</p> <p>De är bättre på att lösa konflikter med att prata med varandra.</p> <p>Barnen har lärt sig att välkomna sina kompisar när de möts istället för att som förut säga nej när barnen kom till oss.</p> <p>Klippan Från början kunde inte alla barnen uttrycka vad de ville göra. Nu kan de uttrycka vad de själva är intresserade av och vad de vill göra.</p> <p>Vi har lyssnat på barnen och kunnat genomföra vad de har önskat. Barnen har fått ett gemensamt ansvar i gruppen.</p> <p>Åsen När barnen kände sig nöjda med ”vita rummet” gjorde vi om det till kuddbyggrum som sedan utvecklades till rolleksrum med kombinerat kojbygge eftersom barnen efterfrågade en annan lek. På morgonsamlingen får barnen välja aktivitet som de vill göra. Efter eget önskemål har ngt barn själv fått hålla i samling när det passat verksamheten.</p> <p>Grottan Barngruppen vistas på alla olika ställen ute på gården. De verkar vara mer trygga och går in och hämtar saker i uteförrådet och leker med äldre barn samt kan känna sig mer trygga med övrig personal. Det var vad vi hade förväntat oss eftersom vi hållt oss nära och försökt göra dem självständiga. De är bättre på att lösa konflikter med att prata med varandra. De sprider ut sig i leken ute och inne och kan göra egna val aktivitet och lek samt för det.</p> <p>Röset Barnen har lärt sig att välkomna sina kompisar när de möts istället för att som förut säga nej när barnen kom till oss. Det sociala samspelet har fallerat här på sluttampen. Barnen är trötta både på varandra och på oss.</p>

1.1.1.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	<p>Demokratiarbetet inom förskolan är ett ständigt pågående arbete och under läsåret har intresset och medvetenheten kring detta hos pedagogerna förbättrats vilket inneburit att barnen fått större möjligheter till att reflektera, planera, tänka och tycka kring sin situation på förskolan.</p> <p>Detta går hand i hand med värdegrundsarbetet där vi också ser ett ökat intresse och ökad medvetenhet kring vilka frågor som är viktiga för barnens trygghet, delaktighet och lärande.</p> <p>Vi ser dock att utbildad personal är ett problem i ovanstående då kunskapen kring våra styrdokument och vilken värdegrund vi vill förmedla saknas.</p> <p>På många förskolor så prioriteras barnens behov av att få vara i mindre grupper och låta verksamheten få ta tid vilket ses som en positiv utveckling. Vi behöver dock utveckla vad vi menar med pedagogisk verksamhet och få en större förståelse för att även rutinsituationer har ett pedagogiskt värde och innehåll.</p>
Förskola	<p>Vi i arbetslaget har alla varit tydliga och jobbat åt samma mål.</p> <p>Barnen har fått välja plats i samlingsen och vid matbordet, de har även fått önska aktiviteter. Vi har under terminens gång lyssnat av vad de är intresserade av.</p> <p>Barnen har varit delaktiga i vårt temaarbete på olika sätt genom skapande, film, sökande information och kreativitet.</p> <p>Barnen har blivit bättre på att hjälpa varandra, dom har blivit mer toleranta för varandras olikheter, hämta hjälp vid olyckor, bett om förlåtelser och pratar med varandra istället för att slåss.</p> <p>Sen började vi med samling direkt efter frukosten halv nio när 15 timmarsbarnen precis kom till förskolan. Detta för att barnen ska kunna välja aktivitet, och vi pratade om vad som händer under dagen. Detta var också en bra start på dagen för barnen som kom kl. halv nio.</p> <p>Röset</p> <p>Vi har kommit långt med vårt arbetslag, men så fort det kommit in vikarie har det vänt. Efter att vi haft vikarie inne har vi några barn som inte velat lämna oss pga. osäkerhet. Vi i arbetslaget har alla varit tydliga och jobbat åt samma mål.</p> <p>Utifrån dom förutsättningar vi har haft med massa inskolningar i olika omgångar så är vi nöjda med resultatet. Vi känner att om vi hade haft vår "fjärde personal" när vi haft som mest barn och inte på måndagar och fredagar så hade vi nog kunnat jobba på ett annat sätt, och då kommit ännu närmre våra mål. Det som påverkat positivt i denna fråga är att vi i arbetslaget hållit oss väldigt friska och varit lite lediga, detta har gett barnen bästa förutsättningar till kontinuitet och rutiner. Någon av oss är alltid tidig på morgonen och ta emot våra barn.</p> <p>Barnen har fått välja aktiviteter utifrån dom stationer vi har gjort. Ibland har vi fått styra vilka barn på vilken aktivitet pga att vi bara blir en personal i ena gruppen och två i den andra. Vi har ett barn vi varit tvungna att följa/bemanna extra (biter).</p> <p>Grottan</p> <p>Eftersom vi är en nystartad avdelning sen i januari har vi fokuserat på att lära känna varandra och skapa trygghet och tillit. De har vi gjort genom att sjunga mycket tex namnsånger, genom musik och rörelse och arbeta tillsammans i ateljén. Detta var barnens önskemål.</p> <p>I början av terminen hade vi tid att lägga fokus på varje barn och lära känna dem och kunna följa deras önskemål för att vi var en mindre barngrupp. Även om vi enbart var två personal</p>

så fick vi det att fungera bra pga att vi pedagoger synkade ihop med en gång. Även vi var nya för varandra.

Allteftersom terminen gått har vi skolat in fler barn. Vi har haft inskolningar varje månad från januari till maj. Det har skapat en liten otrygghet i gruppen då många barn varit ledsna första tiden efter inskolningen och vi har inte räckt till pga ny inskolning. I mitten av april tillsattes en pedagog till och vi anser att hon skulle börjat betydligt tidigare. Det hade underlättat och skapat mer lugn i gruppen. Vi är nu 14 små barn födda -15 och -16 .

Barnen har fått välja plats i samlingsrummet och vid matbordet, de har även fått önska aktiviteter.

Vi har under terminens gång lyssnat av vad de är intresserade av och kommit fram till ett stort intresse av Babblarna. Vi nappade på detta direkt och påbörjade en positiv start. Vi började med Doddo, och Doddo står för att vara sig själv och hur man är mot andra vilket passar vårt mål. Positiv start menar vi med att barnen är intresserade av Doddo och fråga om att göra mer som tex låna böcker, titta i ipaden och på projektorn.

Vi är nöjda så pass att vi tycker att barnen är trygga i gruppen och med oss pedagoger men vi har inte kunnat arbeta så mycket med vårt projekt som vi hade tänkt. Mycket fokus har handlat om att pussla och få ihop dagen då det fattats pedagoger i princip hela tiden.

Klippan

Ny personal och nya lokaler gjorde att vi fick börja om med vår verksamhet. Vi möblerade om efter hand som vi upptäckte att miljön inte fungerade som vi hade tänkt. Det tog nästan 4 månader innan vi fick en miljö som passade barnens behov och intresse. Det var mycket positivt att vi hade förstärkning i gruppen av ytterligare en pedagog under denna terminen så att vi pedagoger hade tid att lyssna och ta hand om barnens intresse och behov. Förstärkningen i gruppen har gjort att vi kunde utveckla vår miljö och gruppen har blivit lugnare och vi har även denna termin haft samarbete med specialpedagog .Barnen har kunnat utveckla sin förmåga att lösa konflikter. Nya lokaler gjorde att vi fick hitta tillsammans med barnen ett bra sätt hur vi kunde använda våra nya lokaler. Miljön påverkade oss personal och barn negativt i början innan vi hade hittat ett bra sätt att utnyttja lokalerna. Det positiva är att vi fick större yta att vara på efter flytt. Flytten mitt i terminen påverkade både barn och pedagoger innan vi hittat ett bra arbetssätt, det tog 3 månader innan barnen hade landat i sin miljö och kommit in i verksamheten på ett bra sätt.

Gymnastiken i skolans gymnasal har varit mycket lyckad och barnen har varit med och påverkat innehållet.

Temat ormar har varit intressant för de flesta men det tog lite tid innan vi kom tillbaka till vår planerade aktivitet eftersom en flytt och personalbyte inträffade.

Barnen har varit delaktiga i vårt temaarbete på olika sätt genom skapande, film, sökande information och kreativitet.

Berget

Vi har varit noga med att barnen ha bestämda platser vid måltiderna och att alla får prata en i taget, lyssna och tur tagning. Vågar prata inför grupp och teckna inför grupp. Alla är olika men lika mycket värda, att vi ger barnen fler chanser tex om dom inte vill berätta maten eller prata inför grupp. Man kan ta hjälp av en kompis. Vi uppmuntra barnen att hjälpa varandra vid tex påklädning, ta fart på gungan. Vi har samma danser, lekar flera gånger för att alla ska våga vara med ,(i sin takt)

Barnen har deltagit i planeringen i lekmiljöerna och möblering tex affär, doktor, bygg, frisör

mm önskat inköp och hämtat saker på Stenröset som dom ville ha och leka med.

Vi har önskat att ateljéristan skulle komma och hjälpa oss med miljöerna, och jobbar med barnen i ateljén, men hon har inte kommit.

Barnen har blivit bättre på att hjälpa varandra, dom har blivit mer toleranta för varandras olikheter, hämta hjälp vid olyckor, bett om förlåtelse och pratar med varandra istället för att slåss.

Tydligare grupper tex läsgrupper med namn och bild, så att barnen visste vilken grupp dom tillhörde från början, men vi blev bättre.

Vi har/haft många barn med språksvårigheter, och barn med behov av särskilt stöd utan resurs, som har tagit tid av personalen/ barnen och reflektionerna. Många reflektioner har gått till möte om barnen.

Efter en trevande start kom samarbetet i huset igång (våldigt bra.) vid behov har vi ändrat våra tider och fått ställa in aktiviteter. Ordinarie personal har öppnat och stängt, så vi har jobbat mitt över dagen. Vi har varit öppna mot varandra, busat och skrattat inför barnen som gett en god stämning i huset.

Pga 2 flytt på en termin och ny barngrupp och nytt arbetslag samt många reflektioner med specialpedagoger så har vi inte kunnat planera i detalj för verksamheten. Vi är tacksamma för att vi har fått specialpedagogernas hjälp. Dom är guld värda.

Åsen

Vi har delat barnen i tre grupper vissa dagar. Vi har valt aktiviteter utifrån deras intressen, tex vattenlek, ateljen med målning, limma med limpistol och sandlek. Från början har vi introducerat de olika aktiviteterna och valt vilka barn som skulle vara i vilken grupp. Sen har barnen fått välja själva. Detta har fungerat bra. Vi har sett att barn som från början inte ville vara i ateljen, sen har de barnen valt själva att vara där.

Många barn i gruppen har svårt att dela med sig, vänta på sin tur och lyssna på andra. Vi jobbar med detta hela tiden.

Från början hade vi fri lek efter frukosten och sen samling ca halv tio . Sen började vi med samling direkt efter frukosten halv nio när 15 timmarsbarnen precis kom till förskolan. Detta för att barnen ska kunna välja aktivitet, och vi pratade om vad som händer under dagen. Detta var också en bra start på dagen för barnen som kom kl. halv nio. På sista tiden har vi inte haft någon samling, utan börjat dela oss direkt efter frukosten och då har några barn börjat ute på gården. Detta för att underlätta vissa inskolningar och det fina väder som inbjudit till uteaktiviteter.

En personal på avdelningen har också ansvar för köket och det har gjort att vi har haft svårt att genomföra aktiviteter som vi önskat på förmiddagen. Disk, beställningar, ta emot varor mm. Vi har då varit 2 personal på 14 barn och vi har önskat att dela oss och detta har inte alltid fungerat.

Vi har haft 2 barn på avdelningen med särskilda behov, vilken har inneburit att vi inte kunnat ha vissa saker tex pennor och pärlor framme för att barnen själva kunna ta fram och välja. På väggarna har vi inte kunnat sätta upp så mycket av barnens dokumentationer.

1.1.1.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	

1.1.2 Mångfald (Normer och värden – LpFö 2.1)

1.1.2.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>På flertalet av våra förskolor har antalet olika talade språk ökat och gjort att vi behövt tänka kring vårt arbetssätt. Det har varit en utmaning och en svårighet att övervinna och vi är på väg åt rätt håll. Vi har kunnat anställa pedagoger med samma modersmål som många av barnen och detta är en stor tillgång för alla barn och familjers trygghet inom våra förskolor.</p> <p>Mycket i det positiva grundas i barns inneboende nyfikenhet för varandra, deras vilja och drivkraft att kommunicera och pedagogernas medvetna synliggörande av olikheter.</p> <p>Uppstarten av läsåret 17/18 har synliggjort att området är något vi behöver arbeta aktivt med hela tiden för att inte falla tillbaka till oönskade beteenden och uttryck och att vi inte kan se det som avslutat.</p>
Förskola	<p>Det har varit en tillgång i gruppen att vi har varit flera språk representerade bland barnen. De är toleranta mot varandras svårigheter som språkutveckling, hörselnedsättning och koncentrationssvårigheter.</p> <p>När de två barnen som har annan kultur är här samtidigt är det mycket svårt att få in dem i övriga gruppen i den utsträckning som vi skulle vilja.</p> <p>Vi ville uppnå genom vårt familjeprojekt att visa för barnen att det finns olika familjekonstellationer samt att synliggöra att vi kan tillhöra olika religioner, ha olika kläder och olika accessoarer.</p> <p>Klippan Barnen som har blivit inskolade under året har blivit accepterade och känt sig välkomna i gruppen.</p> <p>Vi hade inte förväntat oss ett så bra resultat av detta.</p> <p>På samlingarna har vi introducerat om förutsättningarna med de nya barnen, för barnen i gruppen, att vi är olika.</p> <p>Vi har räknat på barnens olika hemspråk i samlingen.</p> <p>Barnen har lånat hem böcker på sitt hemspråk.</p> <p>Det har varit en tillgång i gruppen att vi har varit flera språk representerade bland barnen.</p> <p>Vi har en praktikant från Iran som är flerspråkig..</p> <p>Grottan Barnen är bättre på att hjälpa varandra och att förstå att alla är olika. De är toleranta mot varandras svårigheter som språkutveckling, hörselnedsättning och koncentrationssvårigheter. Vi hade förväntat oss att göra en gemensam uppgift med barnen för att träna på samarbete. Men istället blev den fria leken bättre och vi höll oss nära för att de nya barnen ska känna sig välkomna och stötta leken för alla.</p> <p>Åsen När de två barnen som har annan kultur är här samtidigt är det mycket svårt att få in dem i övriga gruppen i den utsträckning som vi skulle vilja. De drar sig till varandra och leker mycket tillsammans. Barnen accepterar varandras olikheter i bl a matkultur, utseende, språk och funktionsnedsättning. Vi är alla olika men har samma värde.</p> <p>Röset Vi ville uppnå genom vårt familjeprojekt att visa för barnen att det finns olika familjekonstellationer samt att synliggöra att vi kan tillhöra olika religioner, ha olika kläder och olika accessoarer. Vi är alla olika, men har samma värde.</p>

1.1.2.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	<p>Större fokus har lagts på att se våra pedagogiska miljöer som ett verktyg och att kunna identifiera när de blir ett hinder. Detta för att hitta lösningar/åtgärder för att få dem att fungera som en hjälp istället.</p> <p>Då vi har många barn med annat modersmål och/eller inte helt utvecklat språk har flertalet förskolor lagt mer kraft än tidigare på att lära sig använda TAKK (tecken som alternativ och kompletterande kommunikation) vilket gett positiva resultat kring barnens språkutveckling och språkförståelse. Pedagogerna upplever att det är ett bra stöd i arbetet och efterfrågar mer utbildning i ämnet.</p>
Förskola	<p>Vi ser alla barn och försöker stärka dom där dom är nu i sin utveckling.</p> <p>Vi har många barn med annat modersmål och försökt med tecken och använt oss av språken vi kan eller inte.</p> <p>Barnen har fått en större förståelse för att man kan vara olika. Både i språk, utseende och behov.</p> <p>Det blir en trygg och harmonisk matsituation om barnen känner trygghet, och vet vilka förväntningarna är. Man är närvarande i leken, och kan se och stötta kommunikationen mellan barnen.</p> <p>Att ha barn i gruppen med särskilda behov kan vara en tillgång för att öka barnens förståelse för att vi är olika.</p> <p>Röset</p> <p>Barnen väljer aktivitet och bryr sig inte om vem som är där av oss pedagoger. Tex när vi frågar om någon vill till ateljen så kommer barnen innan vi har visat vilken pedagog som är där.</p> <p>Barnen har ändrat på detta ju längre in i terminen vi kommit. I början fattade dom inte riktigt vad vi menade. Men nu har dom lärt sig att vi förbereder olika aktiviteter som vi sen presenterar för barnen.</p> <p>Vi ser alla barn som barn och försöker stärka dom där dom är nu i sin utveckling vilket kan skilja väldigt mycket i en barngrupp med så små barn. Vi har haft barn/har som inte kunnat gå och det är många av våra ”stora” barn som lagt sig på alla fyra och krupit med för att sen resa sig upp och fortsätta sin lek. Detta ser vi som ett tecken i vårt mål, barnen möter varandra på deras olika nivåer.</p> <p>Utifrån förutsättningarna i barnens ålder så tycker vi att vi nåt vårt mål.</p> <p>Grottan</p> <p>Vi har försökt att skapa olika miljöer som passar alla och som erbjuder olika sorts lek och material.</p> <p>Vi har tänkt i genusperspektiv att alla barnen har samma chans till allt material och miljö.</p> <p>Vi har många barn med annat modersmål och försökt med tecken och använt oss av språken vi kan eller inte. Tycker detta har ändå fungerat mycket bra. Vi har fått en god kontakt med både barn och föräldrar.</p> <p>Vi har arbetat med hur man är en bra kompis och haft figuren Doddo till hjälp. Doddo har hälsat på oss i samlingen och samtalat med barnen. Med kompispratet har vi kommit in på att alla är lika mycket värda. Doddo har lärt oss att alla är olika och det är okej</p> <p>Klippan</p> <p>Barnen har fått en större förståelse för att man kan vara olika. Både i språk ,utseende och be-</p>

hov.

I gruppen har vi både barn och pedagoger med olika språk som vi försöker ta till vara på.

Eftersom vi är 3 pedagoger under en del av dagen så hade vi bättre förutsättningar att bemöta barnen och deras specifika behov, alla fick känna sig lyssnade på och vi kunde bemöta barnen när det uppstod konflikter och barnen har fått en bättre förståelse för avvikande beteende vilket gjorde att barnen fick en ökad trygghet. Resultatet har blivit en lugnare barngrupp tack vare förstärkningen vilket inte hade kunnat gå att genomföra annars.

En stor fördel har varit den lilla gruppen med endast 5-åringar.

Vårt mål är nått nu när barnen känner sig trygga och har vågat utforska alla våra miljöer.

Berget

Barnen använder tecken som stöd vid olika dagliga situationer, bilder som stöd för språket, vi har jobbat med ljudnivån tex plasttallrikar, bestick i glas så att man får ta det när man har hämtat maten. Delat barnen i mindre grupper vid matsituationer, och olika aktiviteter. Barnen och pedagogerna har bestämda platser vid maten. Vi har ställt olika krav på barnen efter deras förmåga och utveckling för att de ska lyckas. Barnen har förståelse för detta. Välkända pedagoger känner av barnens dagsform och bemöter barnen på lämplig nivå och ger utmaningar där efter.

Det blir en trygg och harmonisk matsituation om barnen känner trygghet, och vet vilka förväntningarna är. Man är närvarande i leken, och kan se och stötta kommunikationen mellan barnen.

Vi har kommit en bra bit på vägen men vi kan komma längre. Vi vet vad vi ska ta till hösten och känner trygghet att få arbeta vidare tillsammans med personal, barn och föräldrar.

Bättre teckenkunskaper, o förståelser för varandra.

Efter förutsättningarna vi hade så är vi nöjda (flytt, ny barngrupp, arbetslag och nytt ställe)

Vi har många barn som vi skulle vilja ha mer enskild tid till. Vi måste försöka ge mer tid till språkträning och även sociala berättelser.

Åsen

Vi har utformat innemiljö så mycket som möjligt efter barnen intressen och samtidigt en könsneutral miljö som ska passa alla barn. Det har funnits tillgängligt att välja sandlek inomhus, atelje, pärlor och limpistol tex. I sandleken har barnen använt olika figurer, gubbar och djur och olika mått och de har lekt mycket, ofta och länge med detta. Det har också engagerat alla barnen i gruppen och ibland har materialet inte räckt till för alla.

Vi har haft ett pappersklipprum, affär, läsrum, byggrum med klossar. I de här olika miljöerna har barnen lekt i olika grupperingar både pojkar och flickor och barn med särskilt behov tillsammans.

Vi vill erbjuda ett alternativ till hemmet och låta barnen få prova på saker som de kanske inte naturligt gör hemma. Vi har varit tillåtande när barnen har visat ett stort intresse för att utforska och känna på olika material mm.

Förutsättningarna har varit begränsade att låta vissa material vara tillgängliga för barnen. Detta har vi önskat att det kunnat vara bättre.

Att ha barn i gruppen med särskilda behov kan vara en tillgång för att öka barnens förståelse för att vi är olika.

Barnen är nyfikna och är positiva till många olika aktiviteter och att prova nya saker. Vi har

	<p>varit tillåtande vilket inte barnen är vana vid, vilket inneburit att det har blivit lite mer jobb för oss pedagoger att iordningställa efteråt. Det här tillåtande arbetssättet har ändå känts positivt både för pedagoger och barn. Vi upplever att barnen har vuxit av det här.</p>
--	---

1.1.2.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	

1.1.3 Naturvetenskap och teknik (Utveckling och lärande – LpFö 2.2)

1.1.3.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>Flertalet förskolor valde underområdet Djur och natur samt Hållbar utveckling och har därigenom sett en ökad kunskap hos barnen och pedagogerna kring närmiljön och de djur som lever där. Genom bland annat skräpplockardagar har alla fått en upplevelse av och större förståelse för allemansrätten och det gemensamma ansvaret vi har för vår miljö och varför det finns ett behov av återvinning och hushållande med våra gemensamma resurser (t ex vatten).</p> <p>Några förskolor har arbetat med Bygg och konstruktion vilket har gett barn och pedagoger ökade kunskaper kring bland annat hållfasthet och byggt teknik. De har också fått en förståelse för behovet av ett ”byggspråk” där gemensamma begrepp och uttryck behövs för att kunna förklara t ex en ritning eller en konstruktion.</p> <p>Arbetet med naturvetenskap och teknik har gått hand i hand med skapande för att ge barnen fler möjligheter att utforska det valda området och har gett alla ökade kunskaper både inom skapande men också genom angränsande områden, t ex matematik, materialkunskap, språk, begreppsuppfattning och rumsuppfattning.</p>
Förskola	<p>Barnen samlar myror och sniglar och tar hand om dem och lägger dit det som djuren vill ha. Kunskaperna om många djur och växter har ökat. Vi har plockat mycket naturmaterial och skapat, både fritt och styrt. Barnen kopplar samman namnet på djuren med hur de låter.</p> <p>Klippan Barnen samlar myror och sniglar och tar hand om dem och lägger dit det som djuren vill ha. De är rädda om djuren. Vi har lånat böcker om småkryp som barnen är väldigt intresserade av. De har lärt sig mycket fakta om insekterna. Vi hade en skräpplockardag som barnen uppskattade mycket. De var intresserade av och engagerade i uppgiften. Barnen lär sig att inte skräpa ner också genom Mulle.</p> <p>Grottan Istället för att jobba med ett speciellt djur har vi jobbat med flera djur tillsammans för att de passade barngruppen bättre. Kunskaperna om många djur och växter har ökat. Intresset och respekten för djur och växter har blivit bättre. Barnen har blivit mer intresserade av att skapa och hanterar penslar, saxar, lim mm bättre. De är stolta över sina skapelser och berättar gärna om dem.</p> <p>Åsen Vi har plockat mycket naturmaterial och skapat, både fritt och styrt. Barnen var intresserade av sitt favoritdjur och var duktiga att måla djuret i sin rätta färg. De</p>

	<p>fick berätta i grupp om sitt djur. De har ”forskat” om sitt djur och detta blev sedan en utställning. Vi har haft mycket faktaböcker där de lärt sig mycket om djuren.</p> <p>Röset Vi hade förväntat oss att de skulle koppla samman namnet på djuren med hur de låter. Detta har alla lärt sig förutom de senast inskolade.</p>
--	---

1.1.3.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	<p>De förskolor som arbetat med hållbar utveckling ser att arbetet utvecklats men att det behövs ytterligare arbete kring hur vi organiserar för återvinning och återbruk, t ex genom källsortering på ett lättare sätt.</p> <p>Inom det prioriterade utvecklingsområdet naturvetenskap/teknik kan vi övergripande se ett positivt resultat för barnens språkutveckling där de lär sig nya ord och begrepp som de kanske inte annars kommit i kontakt med. Arbetet involverar ofta digital teknik och det som vi inom förskolan har idag ligger väl i framkant med samhällets tekniska utveckling. Detta innebär att barnen blir väl rustade att möta skolan och samhällets krav på digitalisering.</p> <p>Satsningen på skapande och att varje förskola har samma basmaterial till alla barn har slagit väl ut. Att vår ateljépedagog ansvarar för inköpen av dessa material har gjort att vi kunnat skaffa högkvalitativt och giftfritt material. Barn och pedagogers materialkännedom har ökat och barnen har getts fler möjligheter till kommunikation, bland annat genom dans och lerskulptering.</p>
Förskola	<p>Våra blommor och buskar blir väldigt undersökta, smakade på och sönderplockade. Vi ser detta som ert steg i utvecklingen.</p> <p>På promenaderna i närområdet har vi använt alla våra sinnen. Lyssnat efter ljud; fåglar, bilar osv. Kollat på djur, bland annat myror i myrstacken. Övat på att gå på rätt sida av vägen och hålla handen. Vi har räknat och kollat på olika träd.</p> <p>Barnen i gruppen har varit intresserade av teknik i olika former. Vi har skapat mycket i papper, sugrör, pärlor, garn, konstruktion i rör, trästavar, klossar och lego.</p> <p>Barnen visar intresse för årstiderna, djur och natur, dom ställer många frågor, barnen samlar insekter, växter och tycker om att leka med vatten, snö och is när dom har fri lek.</p> <p>De är inte rädda för att prova, de vill utforska och upptäcka. I början på läsåret var vissa barn försiktiga, men de ha rutvecklats och vågar testa mer nu.</p> <p>Röset</p> <p>Genom vårt gruffaloprojekt har vi pratat mycket om djur och natur. Vi har jobbat med nästan alla djuren i boken. Genom detta har barnen fått mycket kännedom om dom olika djuren, hur dom ser ut, låter, lever, vad dom har för avtryck. Vi har även pratat en hel del om hur det är i naturen och vad man få göra eller inte i naturen för att den ska må bra.</p> <p>Ute på vår gård tittar barnen väldigt intresserat på djuren som rör sig där.</p> <p>Våra blommor och buskar blir väldigt undersökta, smakade på och sönderplockade. Vi ser detta som ert steg i utvecklingen, vi är tydliga med att vi inte plock av frukten från våra träd för den är inte klar, Vi har visat och förklarat för barnen att dom små äpplena ska bli lika stora som dom vi har i vår fruktskål.</p> <p>Vi har kommit långt i vårt mål men inte så långt vi önskat. Vi ar haft svårt för att lämna gården då vi är lite personal och har barn som kommer vid olika tidpunkter. Men vi känner ändå att barnen är på god väg.</p>

Grottan

I början hade barnen ett stort intresse av att bygga med klossar. Därför valde vi att göra ett byggbord och en bygghörna. Detta innehöll olika sort byggmaterial. Byggbordet fungerade till en början väldigt bra men har sedan urartat med att materialet bara slängs ut. Vi har nu plockat bort en del byggmaterial.

I ateljén har vi arbetat med olika skapande tekniker. Detta har barnen visat stort intresse för. Vi kommer till nästa termin arbeta vidare med det.

Vi hade också som mål att komma ut på promenader och gå utanför gården, men det har varit svårt då vi pedagoger inte har räckt till. Ett par gånger har en pedagog med fyra stycken barn varit iväg och gått en promenad i närområdet. Där vi använt alla våra sinnen. Lyssnat efter ljud; fåglar, bilar osv. Kollat på djur, bland annat myror i myrstacken. Övat på att gå på rätt sida av vägen och hålla handen. Vi har räknat och kollat på olika träd. Detta önskar vi att kunna fortsätta med till hösten.

Klippan

Barnen i gruppen har varit intresserade av teknik i olika former. Vi har skapat mycket i papper, sugrör, pärlor, garn, konstruktion i rör, trästavar, klossar och lego.

Vi har haft en skapande verksamhet där alla har varit delaktiga på olika sätt.

I vintras jobbade vi mycket med snö, barnen samarbetade mycket kring bygg med att konstruera snökoja. Måla på snö. Skapande med snö.

Det har varit mycket jobb för oss pedagoger att få till en bra miljö för skapande konstruktion, rätt material på rätt plats, tex storleken på rummen passar olika bra för olika slags verksamhet.

Vi har gjort en uteateljé där barnen skapade mycket,

Vi har haft bräder på gården som barnen har kunnat bygga med. De har skapat många olika slags konstruktioner. Hinderbanor, hus, på höjden, på längden mm. Barnen har samarbetat bra även mellan grupperna.(Klippan/ Berget)

Berget

Vi har pratat mycket om årstiderna, tex väder och kläder, pulka åkning, gjort snö stjärnor, snö i salt deg, silkespapper, smält snö, is, målat på snö, plockat naturmaterial, läst böcker om årstiderna, målat på glasburkar och krukor, som vi planterade krasse i. Gjort lådan och haft vårutställning. Viket har varit omtyckt och lyckat. Varit i skogen, Änglamark, promenad, kollat efter spår, kottar, djurbajs, tittat på naturfilmer, och diskussiterat (varför är det inte varmt när solen skiner och varför måste vi ha överdragsbyxor när solen skiner.)

Vi har sjungit och haft ramsor om årstiderna och månaderna.

Barnen visar intresse för årstiderna, djur och natur, dom ställer många frågor, barnen samlar insekter, växter och tycker om att leka med vatten, snö och is när dom har fri lek.

Vi har närhet till naturen, skogen, pulkabacken. Men pga. frånvaro av personal så har vi inte kunnat gå iväg så mycket som vi hade velat.

Kunskapen har ökat.

Utegården på Mikaelsgården borde ändras lite så barnen får lite mer utmaningar. Hoppas att den är bättre anpassad efter reoveringen.

Vi är nöjda med resultatet att barnen är intresserade o verka tycke att det är kul. Det är ett intressant ämne som innehåller mycket.

Lotta på bibblan har varit till storhjälp när det gäller böcker, o material. Hon är även lyhörd

	<p>och lätt att samarbeta med.</p> <p>Åsen</p> <p>Vi började prata om vargen för att flera barn hade visat intresse för detta i leken. Både vilda vargen och vargen i sagor tex Rödluvan och Bamse. Sedan gick vi över till älgen, detta blev inget stort intresse bland barnen. På bibblan läste Lotta boken om Bockarna Bruse och det blev ett stort intresse i barngruppen och vi valde att jobba vidare med detta.</p> <p>Vi har introducerat olika material för barnen tex magneter, slime, sandlek inne, vatten, lera, snö, is, naturmaterial med limpistol, planterat fröer. Barnen har gått på skräpplockarpromenad.</p> <p>Barnen har visat mycket stort intresse och nyfikenhet för detta. De är inte rädda för att prova, de vill utforska och upptäcka. I början på läsåret var vissa barn försiktiga, men de har rutvecklats och vågar testa mer nu.</p> <p>Vi hade önskat att man kunnat jobba mer enligt röda tråden och utifrån barnens intressen under hela dagen på förskolan. Mer även på eftermiddagen och inte bara på förmiddagen. Detta för barn som kommer sent och även för barn som är hela dagen, Vi har sett ett stort intresse bland barnen för att vilja skapa och utforska både i ateljen och inne på avdelningen. Pga att man ska slå ihop och jobba över avdelningarna så har inte detta fungerat så bra.</p>
--	---

1.1.3.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	

1.1.4 Förskola och hem – (LpFö 2.4)

1.1.4.1 Läsåret 2016/2017

Infördes hösten 2017.

1.1.4.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	<p>Vi ser att många avdelningar/förskolor har bra samarbete med familjerna men de goda exemplen sprids inte tillräckligt inom organisationen. Det är också så att förskolornas storlek påverkar hur samarbetet kan utföras, så i viss mån måste varje förskola hitta sin egen väg. Överlag så upplevs VårRundan som ett bra verktyg för att bjuda in föräldrarna till verksamheten.</p>
Förskola	<p>Många av våra barn har bilder på sig och sin familj, dock inte alla, detta har varit frivilligt för föräldrarna att skicka med.</p> <p>Vi har en öppen och en bra relation med föräldrarna där vi kan samtala om barnen och känna att det tryggt och bra.</p> <p>Konflikter som uppstått har vi tagit upp direkt med berörda och vi har löst det på ett bra sätt.</p> <p>Föräldrarna har visat intresse för TAKK och tycker att det är bra att vi använder det i verksamheten.</p> <p>Vissa föräldrar träffar vi väldigt sällan pga våra och deras arbetstider.</p> <p>Röset</p> <p>Vi har en bra och öppen dialog med alla föräldrar inne hos oss, detta fick vi bekräftat när vi satte upp lapp om att man fick säga till om man önskade ett utvecklingssamtal. Många av våra</p>

föräldrar sa att dom inget behövde då dom få så mycket löpande information.

Många av våra barn har bilder på sig och sin familj, dock inte alla, detta har varit frivilligt för föräldrarna att skicka med.

Vi har dock inte gjort några bilder från förskolan att skicka med hem, detta va tänkt att vi skulle gjort i början av denna terminen men då hade vi ingen laminator och sen kändes det för sent på terminen för att göra detta.

Vi har även skrivit dit på vår info tavla vem som öppnar och stänger varje dag så alla föräldrar vet detta.

Barnen kommer till oss när dom lämnas, några barn väljer vem dom vill gå till med detta variera vem det är. Några barn protesterar när dom blir lämnade men sträcker ändå armarna mot oss. Vi har inga barn som är ledsna vid lämning,

Även i denna punkt är det mycket värt att vi hållt oss friska och närvarande. Vi är väldigt måna om "våra" barn och föräldrar.

Grottan

Vi tycker här att vi har nått våra mål. Vi har en öppen och en bra relation med föräldrarna där vi kan samtala om barnen och känna att det tryggt och bra.

Vi pedagoger och föräldrar kan samarbeta för att ge barnen bästa möjlighet att utvecklas.

Det märks att barnen har "landat" på vår avdelning nu efter en ganska tuff termin. Barnen känner sig trygga och trivs med oss och det märker vi genom att de är glada, våga visa sina känslor både på ett positivt och negativt sätt och de söker oss och vår närhet.

Klippan

Konflikter som uppstått har vi tagit upp direkt med berörda och vi har löst det på ett bra sätt. Användandet av mobiltelefoner har upphört och det är inget problem längre.

Vi upplever att föräldrar inte har tid att stanna vid tex.drop-in-fika, utställningar och öppet hus dagar.

Barnens skapande väcker inte så mycket intresse hos föräldrar och känns inte viktig. Tidspress eller ??????

Barnen / föräldrar känner sig trygga . Samarbete och samtal i gruppen har utvecklats på ett positivt sätt. Föräldrar har uttryckt i samtal att barnen känner sig trygga.

Berget

Vi har bett barnens föräldra att ta med glasburkar, blomkrukor och komma på vårutställningen och öppet hus. Vilket dom har gjort. Dom flesta har tagit del av informationen på dörrar och anslagstavlan. Vi har försökt att rensa ofta så att det inte hänger för många lappar framme. Vi ger även information på engelska och särskilda lappar och sms till dom som har önskat det. Vid några föräldrasamtal har vi även använt tolk.

Fördelen med att det har varit 2 avd. är att det inte har varit så många vuxna i omlopp.

Det har varit ett bra klimat mellan föräldrar och personal.

Det är sällan som något barn är ledsen när dom blir lämnade, det tycker vi känns skönt både för barn, föräldrar och pedagoger.

Vi har förklarat för föräldrarna att vi gärna prata med dom om tiden finns annars får dom vänta så kan vi ringa dom.

Vi skulle vilja ha telefonfritt under måltiderna för att det händer så mycket när vi går från

	<p>bordet för att svara och det blir inget bra samtal och vi kanske missa vad den personen vill.</p> <p>Vi kan ringa upp eller så kan man skicka ett sms. Vi har haft en öppen dialog med föräldrarna vilket har gynnat barnets lärande och utveckling. Tex har många problem med toalett besök, genom samarbete med föräldrarna har vi kunnat hjälpa och stöttat barnen.</p> <p>Föräldrarna har visat intresse för Takk och tycker att det är bra att vi använder det i verksamheten.</p> <p>Åsen</p> <p>Vi har uppdaterat vår dokumentation vecka för vecka i hallen på väggen. Vi skriver på whiteboardtavlan i tamburen vad vi ska göra varje vecka. Vi har daglig kontakt med föräldrarna.</p> <p>Vi har föräldramöte en gång per år. Nyhetsbrev till föräldrarna skickas ut några gånger per år. Utvecklingssamtal har vi minst en gång per år.</p> <p>Vi känner ibland att vi inte hinner med den dagliga kontakten med föräldrarna. Vissa föräldrar träffar vi väldigt sällan pga våra och deras arbetstider.</p> <p>Vi känner att föräldrarna verkar nöjda och vi har fått positiv feedback. Vi tycker att vi har god kontakt med föräldrarna.</p>
--	--

1.1.4.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	

1.2 Analys och bedömning

1.2.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>Överlag så har samtliga arbetslag blivit mer medvetna om hur vi skriver mål inom förskolans verksamhet. Även språkbruket kring detta har utvecklats. Däremot behöver vi sätta mer fokus på varför målet valdes och i vilket syfte samt att målen inte är pekpinna utan något som ger pedagogerna och verksamheten ett fokus/en inriktning.</p> <p>Projektstrukturen och, framförallt, utvärderingsstrukturen har gjort reflektionsarbetet lättare och tydligare vilket i sin tur underlättat utvärderingsarbetet.</p> <p>Många förskolor upplever fortfarande att mycket planeringstid försvinner och många arbetslag upplever sig oförberedda på de möten som ligger utanför arbetstid i barngrupp. Vi behöver bli tydligare med att hänvisa till det gemensamma kalendarier där hela läsårets planering finns och att det är upp till varje förskola att lägga scheman och planera arbetet utifrån dessa datum och tider.</p> <p>Att arbeta i mindre grupper upplever flertalet som en oerhört positiv erfarenhet som ger mer kvalitet till verksamheten. Vi fortsätter att driva denna linje för att fler ska få uppleva detta.</p> <p>Barnsyn och värdegrundsarbete spretar inom kommunen och det är något vi behöver fokusera på under arbetslagens och gemensamma diskussioner.</p> <p>Önskemål framkommer att få mer tid för föreläsningar och diskussioner. Detta tolkar vi som att pedagogerna ser en nytta av detta vilket är positivt och kommer arbeta för att ge mer tid, framförallt i upptakten av varje termin. Förhoppningen är att kunna erbjuda samtliga pedagoger tre heldagar med föreläsning, diskussioner och iordningsställande av de pedagogiska mil-</p>
--------	---

	<p>jöerna. Vi behöver också tid för att komma till fördjupning inom de områden vi brottas med. Utemiljöerna ses fortfarande som ett problemområde och här behöver pedagogernas eget ansvar förtydligas. Allt för ofta ser vi från ledningsgruppen det vi benämner som ”pedagogklump” där det är otydligt vad pedagogerna gör vid utevistelse på gården, men de är sällan engagerade i det barnen engagerar sig i och står samlade i en ”klump”. Likaväl inställningen att alla barn är allas, vilket synliggörs extra vid gemensam utevistelse, där det också allt för ofta upplevs att pedagogerna bara ser till de barn som finns på egna avdelningen.</p> <p>Vårterminens arbete har varit påfrestande för alla förskolor där vikariebristen och bristen på utbildad personal har varit framträdande. Vi behöver bli bättre på att se vad som verkligen gjorts utifrån de förutsättningar som rått än att fokusera på allt som inte kunde göras enligt planeringen.</p> <p>Inskolningarna ses fortfarande på många håll som en separat verksamhet som inte är knuten till det vardagliga arbetet. Vi behöver förtydliga och sätta fokus på vad det är som inskolningen ska leda till, vad det är vi skolar in till.</p>
Förskola	<p>Demokrati:</p> <p>Klippan -Nu kan barnen uttrycka vad de själva är intresserade av och vad de vill göra.</p> <p>Åsen - På morgonsamlingen får barnen välja aktivitet som de vill göra.</p> <p>Grottan - De är bättre på att lösa konflikter med att prata med varandra.</p> <p>Röset - Barnen har lärt sig att välkomna sina kompisar när de möts istället för att som förut säga nej när barnen kom till oss</p> <p>Mångfald:</p> <p>Klippan - Barnen som har blivit inskolade under året har blivit accepterade och känt sig välkomna i gruppen.</p> <p>Grottan - Barnen är bättre på att hjälpa varandra och att förstå att alla är olika.</p> <p>Åsen - Barnen accepterar varandras olikheter i bl a matkultur, utseende, språk och funktionsnedsättning</p> <p>Röset - Genom vårt familjeprojekt visades för barnen att det finns olika familjekonstellationer.</p> <p>Naturvetenskap och teknik:</p> <p>Klippan - De är rädda om djuren. De har lärt sig mycket fakta om insekterna. Barnen lär sig att inte skräpa ner.</p> <p>Grottan - Kunskaperna om många djur och växter har ökat. Intresset och respekten för djur och växter har blivit bättre.</p> <p>Åsen - Barnen har ”forskat” om sitt djur och detta blev sedan en utställning, där de lärt sig mycket om djuren.</p> <p>Röset -. Barnen har alla lärt sig koppla samman namnet på djuren med hur de låter.</p>

1.2.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	<p>Tittar vi på verksamheten över längre tid är det uppenbart att vi har gått igenom en tankvända. Vi har gått från att tolka barns inflytande att pedagogen inte ska styra alls till att inse att det krävs struktur, organisation och rutiner för att kunna styra verksamheten. Detta för att barnen ska få inflytande över det pedagogiska arbetet såsom läroplanen beskriver. Det är pedagogernas ansvar att avgränsa arbetet.</p>
--------	--

	<p>Många arbetslag tolkar arbetet med att utmana samhällets könsnormer till att plocka bort alla könskodade material och istället satsa på mer öppna material som är lättare för alla att förhålla sig till. Är det så att vi gör det lätt för oss själva? Borde vi istället utmana oss själva genom att förändra inställningen hos pedagoger och barn kring de mest uppenbart könskodade materialen? Detta är en diskussion vi behöver börja föra.</p> <p>Vi ser att teori och praktik skiljer sig åt en del. De absolut flesta pedagoger/arbetslag vet hur arbetet ska organiseras och hur de ska göra men steget till att kunna utföra det praktiskt är inte alltid taget. En del av utvärderingarna ser vi är skrivna ur det teoretiska perspektivet men där vi, från ledningsgruppens sida, inte ser detta praktiskt i verksamheten. Vi behöver fortsätta föra diskussionerna för att hålla teorin levande och hjälpa till för att det ska bli praktik av det.</p> <p>Likåsa är det många tolkningar av vad vi tror i utvärderingarna, inte vad vi har sett eller vad vi vet. Vi behöver bli bättre på att ta reda på fakta när det gäller resultatet av våra mål. Detta hänger också samman med att det ofta är aktiviteter som beskrivs som resultat istället för att beskriva hur arbetet med målet påverkat barnen och verksamheten.</p> <p>Långsiktighet och långa processer behöver vi bli bättre på. De projekt vi påbörjar behöver vara förankrade hos barnen och deras tankar och intressen. Vi behöver få låta dem få tänka klart och utforska alla små sidospår och stora huvudspår som dessa tankar startar. Läsåret 18/19 startar vi med en uttalad undersökningsperiod under augusti och september för att sätta en inriktning för arbetet under oktober och att inriktningen sedan sträcker sig fram till läsårets slut.</p> <p>Vi behöver även fortsättningsvis diskutera barnsyn, bemötande och närvarande pedagoger. Både med erfarna pedagoger och med nyanställda och vikarier. Inställningen att alla barn är allas barn behöver vi arbeta vidare med men även expandera tanken till att alla familjer är allas familjer. Det behövs en samsyn kring varför vi är på jobbet och vad våra arbetsuppgifter innefattar.</p> <p>Många förskolor upplever fortfarande att mycket planeringstid försvinner och många arbetslag och pedagoger upplever sig oförberedda på de möten som ligger utanför tiden i barngrupp. Vi behöver bli tydligare med att hänvisa till det gemensamma kalendarier där hela läsårets planering finns och att det är upp till varje förskola att lägga scheman och planera arbetet utifrån dessa datum och tider.</p> <p>Inskolningarna ses fortfarande på många håll som en separat verksamhet som inte är knuten till det vardagliga arbetet. Vi behöver fortsätta arbetet med att förtydliga och sätta fokus på vad det är som inskolningen ska leda till, vad det är vi skolar in till.</p> <p>En diskussion vi kan behöva ta är i vilken utsträckning vi tar in barnens vardag i verksamheten. Vilka leksaker har barnen hemma? Vad tittar de på för barnprogram? Vilka spel spelar de? Vad får komma med till förskolan och vad vill vi inte ha in i vår verksamhet? Har alla samma uppfattning och vad säger styrdokumentet?</p>
Förskola	<p>Övergripande för hela Stenröset (Stenröset + Mikaelsgården) ser vi att barnen blivit bättre på att hjälpa varandra och att hantera konflikter som uppstår. De har fått en större förståelse och tolerans för våra olikheter, t ex språk, utseende eller behov.</p> <p>Vi ser att barnens upptäckar-/utforskarglädje ökar och att de vill och vågar prova nya saker i större utsträckning än tidigare.</p> <p>Det finns ett öppet klimat i relationen med föräldrarna där alla olika samtal kan hållas och lösas på ett bra sätt.</p>

1.2.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	

1.3 Identifierade utvecklingsbehov

1.3.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>De övergripande utvecklingsbehoven vi kan se inom kommunens förskolor handlar framförallt om personalbehovet. Vi har brist på utbildade förskollärare och på 5 års sikt ser vi ett behov av ca 10 nyanställningar utifrån premissen att det ska vara 2 förskollärare på varje avdelning. I dagsläget är dock behovet ännu större på grund av de stora barnkullarna 2013 respektive 2015.</p> <p>Det är också en brist på vikarier, framförallt med pedagogisk utbildning men även på de utan utbildning. Ofta när en ny vikarie kommer så finns inte tiden för ordentlig introduktion och möjlighet att ”gå bredvid” innan de behövs i verksamheterna.</p> <p>I dagsläget har vi ett behov av fler lokaler för att bedriva förskoleverksamhet för att kunna följa riktlinjerna kring barngruppers storlek, både de från Skolverket och de från Bildningsnämnden. Det behövs permanenta lösningar med lokaler som också kan användas av andra verksamhet när behovet ökar och sjunker.</p> <p>Vi ser ett fortbildningsbehov kring barn i behov av särskilt stöd och då framförallt gällande TAKK (tecken som alternativ och kompletterande kommunikation). Även kring IT-frågor och kunna sprida kommunens egna goda exempel inom förskolans alla verksamheter ser vi behov av.</p> <p>Planering och iordningställande av pedagogiska miljöer är ytterligare ett utvecklingsbehov och hänger ihop med behovet av sammanhängande stängda upptaktsdagar i början av läsåret så att all pedagogisk personal har möjlighet att reflektera och diskutera kring sina miljöer och sedan förfina dem för att passa den aktuella barngruppen.</p> <p>Likasa finns ett behov av tid för att diskutera organisation på varje förskola för att kunna ge barnen på förskolan ett ökat inflytande över sin dag och livssituation och ge pedagogerna en organisation och struktur de kan känna sig trygga och avslappnade med.</p>
Förskola	<p>Till hösten finns önskemål om att de äldsta barnen vistas i en annan lokal under förmiddagarna för att frigöra utrymme på Stenröset eftersom vi har så stora barngrupper. Gå på studiebesök och bra föreläsningar. Att all personal få mer kunskap om tecken och fler föreläsningar om barn i behov av särskilt stöd samt inom IT. Kompetensutveckling inom skapande, natur, teknik mm. Få kunskap om barnmassage, yoga och andra lugnande aktiviteter för barn. Under vårterminen hade vi önskemål om fortbildning i konflikthantering men vi har inte fått någon respons om detta önskemål.</p> <p>Önskemål att själva få ha studiedag på eget ställe (stängd dag) för att kunna utveckla sin avdelning och göra det som känns viktigt just nu för den barngruppen. Kunna få bidrag att göra våra miljöer ute och inne roligare att vistas Nätverksgrupperna är ett led i rätt riktning. Att cheferna är närvarande på våra APT och att vi i tid får ut vad de har för punkter att ta upp.</p>

1.3.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	De övergripande utvecklingsbehoven vi kan se inom kommunens förskolor handlar framför-
--------	--

	<p>allt om personalbehovet. Vi har brist på utbildade förskollärare och på 5 års sikt ser vi ett behov av ca 10 nyanställningar utifrån premissen att det ska vara 2 förskollärare på varje avdelning. Vi behöver också fortsätta arbetet med att knyta förskollärarstudenter till oss. Det är en brist på vikarier, framförallt med pedagogisk utbildning men även på de utan utbildning. Ofta när en ny vikarie kommer så finns inte tiden för ordentlig introduktion och möjlighet att ”gå bredvid” innan de behövs i verksamheterna.</p> <p>Likaså finns ett behov av tid för att diskutera organisation på varje förskola för att kunna ge barnen ett ökat inflytande över sin dag och livssituation och ge pedagogerna en organisation och struktur de kan känna sig trygga och avslappnade med.</p> <p>Planering och iordningställande av pedagogiska miljöer är fortsatt ett utvecklingsbehov och hänger ihop med behovet av sammanhängande stängda upptaktsdagar i början av läsåret. Detta för att all pedagogisk personal ska ha möjlighet att reflektera och diskutera kring sina miljöer och sedan förfina dem för att passa den aktuella barngruppen. För att underlätta arbetet med de pedagogiska miljöerna är det tänkt att vi under läsåret gemensamt ska ta fram ett dokument som beskriver grunden i arbetet.</p> <p>Vi ser ett fortbildningsbehov kring barn i behov av särskilt stöd och då framförallt gällande TAKK (tecken som alternativ och kompletterande kommunikation). Det framkommer även önskemål från enskilda pedagoger om fortbildning som inte är aktuell på en kommunnivå. Här gäller det egna ansvaret att själv ta reda på vad som finns (föreläsningar, litteratur, studiegrupper, etc) och meddela ledningen som får utvärdera om det ligger i linje med den riktning förskolan i stort har.</p> <p>Vi behöver utveckla samverkan med familjer. Det finns många bra tankar i kommunen men de behöver koordineras, spridas och diskuteras. Gällande familjer med annat modersmål än svenska behöver vi hitta ytterligare sätt att samverka och stötta.</p>
Förskola	<p>Om personalen slipper att hela tiden behöva jobba ihop sig med ny personal så få man lättare att ta till sig av varandras erfarenheter och lättare att utvecklas som person. Samt att information gärna få komma från rätt håll, Vi vet att det förs många bra diskussioner på tex PUF men vi få inte detta till oss, mer än det vi kan gå in och lära i protokollen.</p> <p>Mer tid på våran egen avdelning och inte behöva skickas runt på alla andra. Få fokusera på våra barn, vårt projekt och våran avdelning.</p> <p>Vi fortsätter att ändra om i miljön efter barnens intressen.</p> <p>Vi fortsätter att ha arbetsglädje</p> <p>Barnen har utvecklats mycket positivt med förstärkning i gruppen av extra resurs. Vi har kunnat ta problemen när de uppstår och även förhindra situationer som var negativa när vi var flera pedagoger närvarande. När det finns barn med extra behov behövs det extra resurser i gruppen väldigt fort och detta har vi fått denna terminen.</p> <p>Vikariepool ??????</p> <p>Bättre ute och innemiljö. Vår fasta vik har slutat så vi hoppas att det finns vik vid behov.</p> <p>Vi behöver vara tillräcklig med personal och de ska vara schemalagda efter barnens tider. Personal får vara beredda att ändra sitt schema efter barnens behov.</p>

1.3.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	

2. Bakgrund/Syfte/Nulägesanalys

2.1 Bakgrund

Utifrån tidigare utvärderingar, uppföljningar, samtal med pedagoger, diskussioner i ledningsgrupp samt Skolinspektionens rapport efter granskning har förskolans ledningsgrupp beslutat att de prioriterade utvecklingsområdena under åren 2016-2019 ska vara följande.

- Demokrati
- Mångfald
- Naturvetenskap och teknik

Utvecklingsområdet Demokrati valdes då barns inflytande och delaktighet är något vi observerat är ett svårt område för många pedagoger och vi behöver fortsatt fokus på det för att se till att barnen får ett reellt inflytande på förskolorna. Till detta läggs Skolinspektionens kritik kring arbetet mot kränkande behandlingar som även det faller inom detta utvecklingsområde.

Utvecklingsområdet Mångfald valdes då vi observerat att många pedagoger har svårt med normkritik och genusarbete i verksamheterna. Till detta läggs Skolinspektionens kritik kring arbetet med modersmål som även det faller inom detta utvecklingsområde.

Utvecklingsområdet Naturvetenskap och teknik valdes då många pedagoger återkommer till behovet av vidare kunskaper inom detta område vid utvärderingarna.

Under tre gemensamma träffar vårterminen 2016 har varje utvecklingsområde brutits ner till fyra begrepp där varje förskola får välja ett begrepp per utvecklingsområde att fördjupa sig i. Under läsåret 2016/2017 kommer samtliga förskolor att arbeta med begreppet Värdegrund under utvecklingsområdet Demokrati samt begreppet Modersmål under utvecklingsområdet Mångfald. Detta på grund av den kritik som riktats mot verksamheten av Skolinspektionen. Från och med läsåret 2017/2018 får förskolorna välja bland de begrepp som tagits fram och kan då fortsätta med samma begrepp och fördjupa sig ytterligare eller byta till något av de övriga tre. Begreppen under utvecklingsområdet Demokrati är Värdegrund, Inflytande, Ansvar och Delaktighet. Under utvecklingsområdet Mångfald är det Modersmål och kultur, Estetik, Anknnytning och Genus. Under utvecklingsområdet Naturvetenskap och teknik är det Hållbar utveckling, Djur och natur, Bygg och konstruktion och IKT och vardagsteknik.

2.2 Syfte

Syftet med de tre utvecklingsområdena är att samtliga pedagoger ska få möjlighet att diskutera, definiera och fördjupa sin förståelse och kunskap kring dessa utvecklingsområden utifrån de behov som finns på den förskola de arbetar. Det ska även finnas möjligheter att diskutera utvecklingsområdena kommunövergripande utifrån kommunens styrkor, svagheter och behov samt utbyta framgångsfaktorer mellan förskolorna.

Allt arbete med utvecklingsområdena och alla diskussioner som förs ska utgå från barnens behov och hur det kan bidra till en bättre lärande vardag för dem.

2.3 Nulägesanalys

Nulägesanalysen beskriver utgångsläget vid starten av verksamhetsplanen augusti 2016.

2.3.1 Demokrati Augusti 2016

Kommun	<p>Barns inflytande i förskolan har under 2013-2016 varit ett av de prioriterade utvecklingsområdena. Utifrån de utvärderingar och observationer av verksamheterna som gjorts ser vi att detta är något vi behöver arbeta vidare med. Det upplevs som ett svårt område att konkretisera och se till att barnen kan få ett reellt inflytande på verksamhetens innehåll. Vi vidgar begreppet från inflytande till demokrati för att kunna täcka in ett bredare spektra av frågor som kan diskuteras och fördjupas.</p> <p>Skolinspektionen kom våren 2016 med kritik att det fanns brister i arbetet mot kränkande behandlingar inom förskolan och det är därför vi under det kommande läsåret kommer att fokusera på begreppet Värdegrund.</p> <p>Under de gemensamma träffarna våren 2016 bröt pedagogerna ner området till följande fyra begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none">- Värdegrund- Inflytande- Ansvar- Delaktighet
Förskola	Få barnen att känna sig delaktiga i verksamheten är viktigt.
Avdelning	Barnen ska känna trygghet i verksamheten och med all personal. Få utökad trygghet i miljön utomhus, att alla får synas och höras och säga sin mening. Att utöka sin självkänsla och våga göra egna val. Barnen ska få känna sig delaktiga och trygghet i gruppen och i sin miljö hela dagen. Att vi har tydliga regler. Att barnen lär sig acceptera varandra och oss. Därigenom vill vi stärka deras självkänsla och respektera varandras viljor

2.3.2 Mångfald – Augusti 2016

Kommun	<p>Under 2013-2016 har Barn i behov av särskilt stöd och modersmålsstöd varit ett av de prioriterade utvecklingsområdena. Vi har nått långt i arbetet med barn i behov av särskilt stöd men det saknas fortfarande mycket i arbetet kring barn i behov av modersmålsstöd. Även här vidgar vi begreppet till mångfald för att täcka in ett bredare spektra av frågor som kan diskuteras och fördjupas. Som övriga Sverige så har även Emmaboda ett större flyktingmottagande än tidigare och detta ställer högre krav på, bland annat, förskolan i arbetet med barn med annat modersmål. Vi har även noterat att attityderna kring arbetet med normkritik och genus i verksamheterna behöver förändras för att vara mer inkluderande för alla inom verksamheterna.</p> <p>Skolinspektionen kom våren 2016 med kritik att det fanns brister i arbetet med modersmålsstöd inom förskolan och det är därför vi under det kommande läsåret kommer att fokusera på begreppet Modersmål och kultur. En handlingsplan kring arbetet med modersmålsstöd upprättades januari 2016 (bilaga 1 och 2).</p> <p>Under de gemensamma träffarna våren 2016 bröt pedagogerna ner området till följande fyra begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none">- Modersmål och kultur- Estetik
--------	---

	<ul style="list-style-type: none"> - Anknytning - Genus
Förskola	Se alla barns olikheter som en tillgång på förskolan.
Avdelning	Att barnen ska få en medvetenhet och kunskap om allas olikheter. Att barnen kan samarbeta med andra barn. Att barnens hänsyn, hjälpsamhet och förståelse för andra ökar. Vi vill ta till vara barnens olika kulturella bakgrunder, acceptera varandra oavsett åsikter och etniska bakgrunder.

2.3.3 Naturvetenskap och teknik – Augusti 2016

Kommun	<p>I varje utvärdering från 2013 och framåt har ett flertal arbetslag nämnt att de saknar kunskap och/eller utbildning i området naturvetenskap och teknik. Under de åren har vi haft vissa fortbildningar inom dessa områden men inget kontinuerligt arbete och det råder fortsatt stor osäkerhet på arbetet inom detta. I kommunen finns IKT-pedagog, förskollärare som gått förskolelyftet med inriktning mot naturvetenskap och teknik samt att vi ingår i SKLs matematiksatsning.</p> <p>Under de gemensamma träffarna våren 2016 bröt pedagogerna ner området till följande fyra begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hållbar utveckling - Djur och natur - Bygg och konstruktion - IKT och vardagsteknik
Förskola	Att vara rädd om vår närmiljö.
Avdelning	Barnen ska lära sig att värna om djur och natur. Ge barnen kunskap om våra vanligaste bondgårdsdjur genom lek, skapande och IKT.

2.3.4 Förskola och hem – August 2017

Kommun	Under läsåret 2016/2017 blev det tydligt att förskolorna upplevde svårigheter kring hur arbetet med läroplanens kapitel 2.4 Förskola och hem skulle bedrivas. För att lyfta och belysa detta valde förskolans ledningsgrupp att införa detta som ett fjärde prioriterat utvecklingsmål under kvarvarande perioden för denna verksamhetsplan.
Förskola	<p>Föräldrar blir delaktiga i verksamheten genom dokumentationer och ev någon uppgift till dem i projektet med djur och natur eller något som barnen föreslår under året.</p> <p>Att ha en bra kommunikation och ett bra samarbete med hemmet. Att föräldrar ska kunna känna en öppenhet och kunna framföra åsikter och tankar.</p> <p>Målet är att föräldrarna ges möjlighet till delaktighet i verksamheten och att utöva inflytande över hur målen konkretiseras i den pedagogiska planeringen.</p> <p>Målet är nått när vi erbjuder föräldrarna att ta del av dokumentation från varje dags aktiviteter.</p> <p>Barn och föräldrar ska känna sig trygga med förskolan och dess personal. Bilder förskola-hem, hem-förskola. Samtalsgrundande/trygghet/uppdatering.</p>
Avdelning	

3. Mål att sträva efter

3.1 Demokrati

Styrdokument	<p><u>LpFö98/10:</u></p> <p>Förskolan vilar på demokratins grund. Skollagen (2010:800) slår fast att utbildningen i förskolan syftar till att barn ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. En viktig uppgift för förskolan är att förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. Var och en som verkar inom förskolan ska främja aktningen för varje människas egenvärde och respekten för vår gemensamma miljö.</p> <p>Människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan könen samt solidaritet med svaga och utsatta är värden som förskolan ska hålla levande i arbetet med barnen.</p> <p>Värdegrunden uttrycker det etiska förhållningssätt som ska prägla verksamheten. Omsorg om och hänsyn till andra människor, liksom rättvisa och jämställdhet samt egna och andras rättigheter ska lyftas fram och synliggöras i verksamheten. Barn tillägnar sig etiska värden och normer främst genom konkreta upplevelser. Vuxnas förhållningssätt påverkar barns förståelse och respekt för de rättigheter och skyldigheter som gäller i ett demokratiskt samhälle och därför är vuxna viktiga som förebilder.</p> <p>Att hävda grundläggande värden kräver att värderingar tydliggörs i den dagliga verksamheten. Verksamheten ska bedrivas i demokratiska former och därigenom lägga grunden till ett växande ansvar och intresse hos barnen för att de på sikt aktivt ska delta i samhällslivet.</p> <p>Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar</p> <ul style="list-style-type: none">• öppenhet, respekt, solidaritet och ansvar,• förmåga att ta hänsyn till och leva sig in i andra människors situation samt vilja att hjälpa andra,• sin förmåga att upptäcka, reflektera över och ta ställning till olika etiska dilemman och livsfrågor i vardagen,• utvecklar sin förmåga att fungera enskilt och i grupp, att hantera konflikter och förstå rättigheter och skyldigheter samt ta ansvar för gemensamma regler,• utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation,• utvecklar sin förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och för förskolans miljö, och• utvecklar sin förmåga att förstå och att handla efter demokratiska principer genom att få delta i olika former av samarbete och beslutsfattande. <p><u>Barnkonventionen:</u></p> <p>Artikel 12</p> <p>Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad.</p> <p>Artikel 13</p> <p>Barnet skall ha rätt till yttrandefrihet. Denna rätt innefattar frihet att oberoende av territori-</p>
--------------	---

	<p>ella gränser söka, motta och sprida information och tankar av alla slag, i tal, skrift eller tryck, i konstnärlig form eller genom annat uttrycksmedel som barnet väljer.</p> <p>Artikel 14</p> <p>Konventionsstaterna skall respektera barnets rätt till tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.</p>
Kommun	<p>Under de gemensamma träffarna våren 2016 bröt pedagogerna ner området till följande fyra begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Värdegrund - Inflytande - Ansvar - Delaktighet

3.1.1 Läsåret 2016/2017

Förskola	<p>Hur definierar förskolan begreppet Värdegrund? Trygghet, allas lika värde.</p> <p>Hur arbetar förskolan med begreppet Värdegrund? Kontinuitet, rutiner, och känd personal, tex att samma personal öppnar varje morgon på Stenröset är bra. Att man lyssnar på alla och respekterar varandras olikheter. Vi ger positiv förstärkning för beteende som hjälpsamhet tex och betonar det som är bra, och ger en bra förebild.</p>
Avdelning	<p>Klippan: Få barnen att känna sig delaktiga i verksamheten.</p> <p>Åsen: Barnen ska få känna trygghet i miljön, barngruppen och personal hela dagen. Enkla regler och struktur ger trygga barn.</p> <p>Grottan: Barnen ska känna trygghet i verksamheten och med all personal.</p> <p>Röset: Att våra barn inte bråkar och slåss med varandra.</p>

3.1.2 Läsåret 2017/2018

Förskola	<p>Vi har kompisregler tillsammans med barnen. Lyssna på dem, deras önskemål och intressen, de få göra val. Dela in barnen i smågrupper och låter barnen vara delaktiga.</p>
Avdelning	<p>Barnen ska känna att vi lyssnar på deras önskemål och intresse. De ska känna sig trygga i den nya barngruppen. Barn/personal</p> <p>Barnen utvecklar sin förmåga att ta ansvar för sina egna handlingar och förskolans miljö, varandra och allt levande som djur och natur.</p> <p>Målet är att varje barn utvecklar sin förmåga att förstå och handlar efter demokratiska principer samt uttrycka sina tankar och åsikter och därmed får möjlighet att påverka sin situation.</p> <p>Alla ska respektera varandra.</p>

3.1.3 Läsåret 2018/2019

Avdelning	<p>Berget</p> <p>Barnen känna sig delaktiga, hörda, sedda , och trygga.</p> <p>Målet är uppnått när barnen visar mer hänsyn till varandra , säger vad dom tycker, våga synas och höras.</p>
-----------	--

Prata en i taget

Genom att vi upprepa aktiviteter flera gånger, och genom barnintervju, föräldra samtal och genom positiv hämtning och lämning.

Grottan

-Öppenhet, respekt, solidaritet och ansvar

RESPEKT

Vi vill jobba med ordet respekt, då vi anser att det är viktigt för hela livet. Att lära sig respektera andra människor är viktigt för att kunna samarbeta osv. Vi kommer öva på att lyssna färdigt på varandra, och arbeta med bilder för att förklarar hur man är mot andra. Vi kommer oxå att ta hjälp av babblarna till att jobba detta.

Röset

Målet är att barnen ska utveckla sin förmåga/förståelse för att alla människor har lika värde.

Målet är nått när barnen går till alla pedagoger och kan sitta eller leka med eller bredvid vem som helst i barngruppen.

Åsen

Vi låter barnen vara delaktiga i verksamhet och planeringen av aktiviteterna. Ett individuellt synsätt och att lyssna och bemöta varje barn på deras nivå.

Vi märker att målet är uppnått genom dokumentation och deras engagemang i aktiviteten.

Utveckling pågår när barnen är med i planering och reflektion.

Vi tänker reflektera i barngruppen med bilder och kanonen.

Klippan

För oss som är nya med varandra är det extra viktigt att bli hörd och komma till tals. Allas åsikter ska respekteras och tas tillvara. Utifrån detta formar vi vårt mål och verksamhet.

Målet är uppnått när alla känner sig delaktiga och engagerat sig. Utveckling pågår när nya idéer och tankar växer fram.

3.2 Mångfald

Styrdokument	<p><u>LpFö98/16:</u></p> <p>Förskolan ska ta till vara och utveckla barnens förmåga till ansvarskänsla och social handlingsberedskap, så att solidaritet och tolerans tidigt grundläggs.</p> <p>Förskolan ska uppmuntra och stärka barnens medkänsla och inlevelse i andra människors situation. Verksamheten ska präglas av omsorg om individens välbefinnande och utveckling. Inget barn ska i förskolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning hos någon anhörig eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Verksamheten ska syfta till att barnens förmåga till empati och omtanke om andra utvecklas, liksom öppenhet och respekt för skillnader i människors uppfattningar och levnadssätt. Barns behov av att på olika sätt få reflektera över och dela sina tankar om livsfrågor med andra ska stödjas.</p> <p>Den växande rörligheten över nationsgränserna skapar en kulturell mångfald i förskolan, som ger barnen möjligheter att grundlägga respekt och aktning för varje människa oavsett bakgrund.</p> <p>Förskolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram. Varje barn ska ges möjlighet att bilda sig egna uppfattningar och göra val utifrån de egna förutsättningarna. Delaktighet och tilltro till den egna förmågan ska på så vis grundläggas och växa. Alla föräldrar ska med samma förtroende kunna lämna sina barn till förskolan, förvissade om att barnen inte blir ensidigt påverkade till förmån för den ena eller andra åskådningen.</p> <p>Alla som verkar i förskolan ska hävda de grundläggande värden som anges i skollagen och denna läroplan och klart ta avstånd från det som strider mot dessa värden. Vuxnas sätt att bemöta flickor och pojkar liksom de krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma flickors och pojkars uppfattning om vad som är kvinnligt och manligt. Förskolan ska motverka traditionella könsmonster och könsroller. Flickor och pojkar ska i förskolan ha samma möjligheter att pröva och utveckla förmågor och intressen utan begränsningar utifrån stereotypa könsroller.</p> <p>Skollagen föreskriver att utbildningen i förskolan ska, varhelst den anordnas, vara likvärdig. Normerna för likvärdigheten anges av de nationella målen, och förskolan ska arbeta för att nå dessa mål. Omsorg om det enskilda barnets välbefinnande, trygghet, utveckling och lärande ska prägla arbetet i förskolan. Hänsyn ska tas till barnens olika förutsättningar och behov. Detta innebär att verksamheten inte kan utformas på samma sätt överallt och att förskolans resurser därför inte ska fördelas lika.</p> <p>Förskolan ska ta hänsyn till att barn lever i olika livsmiljöer och att barn med de egna erfarenheterna som grund söker förstå och skapa sammanhang och mening. De vuxna ska ge barnen stöd i att utveckla tillit och självförtroende. Barnens nyfikenhet, företagsamhet och intressen ska uppmuntras och deras vilja och lust att lära ska stimuleras. I förskolans uppdrag ingår att såväl utveckla barns förmågor och barns eget kulturskapande som att överföra ett kulturarv – värden, traditioner och historia, språk och kunskaper – från en generation till nästa.</p> <p>Det svenska samhällets internationalisering ställer höga krav på människors förmåga att leva med och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald. Förskolan är en social och kulturell mötesplats som kan stärka denna förmåga och förbereda barnen för ett liv i ett alltmer</p>
--------------	---

	<p>internationaliserat samhälle. Medvetenhet om det egna kulturarvet och delaktighet i andras kultur ska bidra till att barnen utvecklar sin förmåga att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Förskolan kan bidra till att barn som tillhör de nationella minoriteterna och barn med utländsk bakgrund får stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet.</p> <p>Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar</p> <ul style="list-style-type: none"> • förståelse för att alla människor har lika värde oberoende av social bakgrund och oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionsnedsättning, och • respekt för allt levande och omsorg om sin närmiljö. • utvecklar sin identitet och känner trygghet i den, • utvecklar självständighet och tillit till sin egen förmåga, • känner delaktighet i sin egen kultur och utvecklar känsla och respekt för andra kulturer, <p><u>Barnkonventionen:</u></p> <p>Artikel 2</p> <p>Konventionsstaterna skall respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess föräldrars eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, handikapp, börd eller ställning i övrigt.</p> <p>Artikel 8</p> <p>Konventionsstaterna åtar sig att respektera barnets rätt att behålla sin identitet, innefattande medborgarskap, namn och släktförhållanden såsom dessa erkänns i lag, utan olagligt ingripande.</p> <p>Artikel 30</p> <p>I de stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter eller personer som tillhör en urbefolkning skall ett barn som tillhör en sådan minoritet eller urbefolkning inte förvägras rätten att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk.</p>
Kommun	<p>Under de gemensamma träffarna våren 2016 bröt pedagogerna ner området till följande fyra begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Modersmål och kultur - Estetik - Anknytning - Genus

3.2.1 Läsåret 2016/2017

Förskola	<p>Hur definierar förskolan begreppet Modersmål och kultur? Medvetenhet om att det är skillnader i kulturer, och språk och har en förståelse för olikheter och att vi inte vet allt om varandra.</p> <p>Hur arbetar förskolan med begreppet Modersmål och kultur? Att använda skriftlig information och bilder som föräldrar får ta med sig hem för att kunna ta till sig bättre. Vid inskolning ha med en tolk med berörd personal och ledare för att ge och ta emot information och kunna</p>
----------	---

	få en bra grund att arbeta efter. Att få en tydlighet för alla i verksamheten.
Avdelning	<p>Klippan: Se alla barns olikheter som en tillgång i gruppen.</p> <p>Åsen: Barnen får prestera efter egen förmåga och alla är lika mycket värda trots att vi alla är olika.</p> <p>Grottan: Att barnen ska få en medvetenhet och kunskap om allas olikheter.</p> <p>Röset: Att barnen stärker sin självkänsla.</p>

3.2.2 Läsåret 2017/2018

Förskola	Vi pratar med tecken och bilder. Gör barnen medvetna om olika språk, olika mat och kultur. Böcker på barnens hemspråk lånar vi och ta reda på lekar och sånger från deras hemland.
Avdelning	<p>Målet är att varje barn utvecklar förståelse för alla människors lika värde.</p> <p>Målet är nått när vi ser att alla barn är lika mycket i alla våra miljöer och har likvärdig taltid vid dagens alla situationer.</p> <p>Varje barn utvecklar sin lyhördhet för att alla människor är lika värda oavsett social bakgrund religion, kön funktionsnedsättning och respekt för allt levande.</p> <p>Målet är att utöka kunskaperna om olika kulturer och bakgrunder.</p> <p>Alla barn är lika värda oavsett kön eller ursprung/bakgrund.</p>

3.2.3 Läsåret 2018/2019

Avdelning	<p>Berget</p> <p>Att alla barn har fått förståelser för olikheter i gruppen. Alla är lika mycket värda, oavsett funktionsvariationer, behov och olikheter.</p> <p>Målet är nått när alla får vara med i leken oavsett funktionsvariationer och olikheter.</p> <p>Genom barnobservationer så ser vi resultat.</p> <p>Grottan</p> <p>-Utvecklar sin identitet och känner trygghet i den</p> <p>Vi kommer jobba med ”jordklotet” för att visa att världen är så mycket mer än bara Sverige. Och att det är okej att ”komma” från ett annat land. Att hudfärg, kön osv inte spelar någon roll. Vi vill skapa trygghet så att varje barn har lätt att kommunicera så som dem vill.</p> <p>Röset</p> <p>Målet är att motverka traditionella könsmönster och könsroller.</p> <p>Utveckling pågår genom att vi ge barnen samma förutsättningar för att utveckla sin identitet.</p> <p>Åsen</p> <p>Alla barn behandlas lika oavsett kön eller bakgrund. Vi formar miljön så att det passar alla barn. Målet är uppnått när barnen väljer lek eller aktivitet själva och bjuder in andra barn i sina påbörjade aktiviteter. När barn visar sin stolthet över vad de gjort.</p> <p>Klippan</p> <p>Våra olikheter berikar oss och vår verksamhet.</p> <p>Målet är att skapa positiv nyfikenhet och intresse för olikheter och att lära av dem. Vårt mål är uppnått när kränkningar och nedsättande kommentarer vänds till frågor.</p>
-----------	--

3.3 Naturvetenskap och teknik

Styrdokument	<p><u>LpFö98/16:</u></p> <p>Att skapa och kommunicera med hjälp av olika uttrycksformer såsom bild, sång och musik, drama, rytmik, dans och rörelse liksom med hjälp av tal-och skriftspråk utgör både innehåll och metod i förskolans strävan att främja barns utveckling och lärande. Detta inbegriper också att forma, konstruera och nyttja material och teknik. Multimedia och informationsteknik kan i förskolan användas såväl i skapande processer som i tillämpning.</p> <p>Förskolan ska lägga stor vikt vid miljö-och naturvårdsfrågor. Ett ekologiskt förhållningssätt och en positiv framtidstro ska präglå förskolans verksamhet. Förskolan ska medverka till att barnen tillägnar sig ett varsamt förhållningssätt till natur och miljö och förstår sin delaktighet i naturens kretslopp. Verksamheten ska hjälpa barnen att förstå hur vardagsliv och arbete kan utformas så att det bidrar till en bättre miljö både i nutid och i framtid.</p> <p>Förskolan ska sträva efter att varje barn</p> <ul style="list-style-type: none"> • utvecklar sin förståelse för rum, form, läge och riktning och grundläggande egenskaper hos mängder, antal, ordning och talbegrepp samt för mätning, tid och förändring, • utvecklar sin förmåga att använda matematik för att undersöka, reflektera över och pröva olika lösningar av egna och andras problemställningar, • utvecklar sin förmåga att urskilja, uttrycka, undersöka och använda matematiska begrepp och samband mellan begrepp, • utvecklar sin matematiska förmåga att föra och följa resonemang, • utvecklar intresse och förståelse för naturens olika kretslopp och för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra, • utvecklar sin förståelse för naturvetenskap och samband i naturen, liksom sitt kunnande om växter, djur samt enkla kemiska processer och fysikaliska fenomen, • utvecklar sin förmåga att urskilja, utforska, dokumentera, ställa frågor om och samtala om naturvetenskap, • utvecklar sin förmåga att urskilja teknik i vardagen och utforska hur enkel teknik fungerar, • utvecklar sin förmåga att bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika tekniker, material och redskap,
Kommun	<p>Under de gemensamma träffarna våren 2016 bröt pedagogerna ner området till följande fyra begrepp:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hållbar utveckling - Djur och natur - Bygg och konstruktion - IKT och vardagsteknik

3.3.1 Läsåret 2016/2017

Förskola	<p>Hur definierar förskolan sitt valda begrepp? Djur och natur i vår närmiljö. Djuren ger en övning i empati och naturen är deras framtid, hållbar utveckling. Att lära sig om djur, natur och årstider.</p> <p>Hur arbetar förskolan med sitt valda begrepp? Vi lär oss om hur allt hänger ihop genom att gå</p>
----------	---

	till skogen och gården och använder sina sinnen lappar , Ipad , kamera osv.
Avdelning	Klippan: Att vara rädda om vår närmiljö. Åsen: Vi upptäcker naturen tillsammans och vår omgivning, vi är rädda om vår natur och djuren som finns. Vi skapar med naturmaterial. Grottan: Barnen ska lära sig att värna om djur och natur. Röset: Att våra barn får en förståelse hur vatten blir i olika former.

3.3.2 Läsåret 2017/2018

Förskola	Målet på hela förskolan är att jobbar med djur och natur som tema. Ta reda på och forska om djur, skapa med naturmaterial, plantera växter, kärnor och frön. Vi har även skrapplockardagar. Vara ute i naturen och uppleva alla årstider.
Avdelning	Målet är varje barn utvecklar sin förståelse för naturens olika kretslopp och för hur människor, natur och samhälle påverkar varandra. Barnen får uppleva naturen i närmiljön i olika årstider genom våra utflykter och dagliga utevistelser. Målet är att varje barn utvecklar sin förståelse för naturvetenskap och samband i naturen, liksom sitt kunnande om växter, djur samt enkla kemiska processer och fysikaliska fenomen.

3.3.3 Läsåret 2018/2019

Avdelning	<p>Berget</p> <p>Utvecklar intresse och förståelse för djuren, och naturens olika kretslopp och för hur människor, natur, djur och samhälle påverka varandra.</p> <p>Spara på material. Och resurser som tex vatten och papper.</p> <p>Målet är nått när barnen visar intresse för djur och natur, ställer frågor och utforskar.</p> <p>Genom samtal, observation och pedagogisk dokumentation.</p> <p>Grottan</p> <p>Bygg och konstruktion har stenröset valt</p> <p>-Utvecklar sin förmåga att bygga, skapa och konstruera med hjälp av olika tekniker och material och redskap</p> <p>Vi tycker att det vore bra att skapa en ”bygg”hörna ute på torget eftersom alla avdelningar ska jobba med detta. Vi har också tänkt utforma byggplatser i utemiljön. Inne på våran avdelning kommer vi fortsätta utveckla de bygghörnor vi har och ständigt jobba med olika material. Tex när vi är i skogen, plockar vi med material hem.</p> <p>Röset</p> <p>Bygg och konstruktion.</p> <p>Målet är att barnen ska utveckla sin förmåga att bygga, skapa, och konstruera med hjälp av olika tekniker, material och redskap.</p> <p>Utveckling pågår när barnen vill och vågar ta till sig dom olika materialen som vi presentera för dom, vi vill se en utveckling där barnen få en förståelse till vad materialen kan användas till och för.</p> <p>Åsen</p> <p>Barnen ska under året få prova olika material och tekniker i bygg och konstruktion.</p>
-----------	---

Vi skapar i olika material och olika förutsättningar.

Vi ger barnen tid och möjligheter att utforska och prova på.

Vi ser att målet är uppnått när barnen vågar undersöka och se olika förutsättningar på olika material.

Klippan

Vår inriktning är djur och natur. Vårt mål är att uppmuntra nyfikenhet, kunskap och varsamhet.

Utvecklingen pågår när vi ser barnens egna initiativ visa vägen mot temats inriktning.

3.4 Förskola och hem

Styrdokument	<p><u>LpFö98/16:</u></p> <p>Förskolan ska vara ett stöd för familjerna i deras ansvar för barnens fostran, utveckling och växande. Förskolans uppgift innebär att i samarbete med föräldrarna verka för att varje barn får möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar.</p> <p>Personalens förmåga att förstå och samspela med barnet och få föräldrarnas förtroende är viktig, så att vistelsen i förskolan blir ett positivt stöd för barn med svårigheter. Alla barn ska få erfara den tillfredsställelse det ger att göra framsteg, övervinna svårigheter och att få uppleva sig vara en tillgång i gruppen.</p> <p>Vårdnadshavare har ansvaret för sina barns fostran och utveckling. Förskolan ska komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn ska kunna utvecklas rikt och mångsidigt. Förskolans arbete med barnen ska därför ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen. Föräldrarna ska ha möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan. Att förskolan är tydlig i fråga om mål och innehåll är därför en förutsättning för barnens och föräldrarnas möjligheter till inflytande.</p>
Kommun	Under upptakten i augusti 2017 var detta ett av områdena som skulle diskuteras på varje förskola och varje avdelning.

3.4.1 Läsåret 2016/2017

Infördes höstterminen 2017.

3.4.2 Läsåret 2017/2018

Förskola	Målet för hela förskolan är att ringa till föräldrar om barnet inte kommer till förskolan. Ta reda på vad föräldrar har för förväntningar. Att skriva på tavlor, hemsida och ha utvecklingsamtal. Sätta upp lappar, ha föräldramöte och skicka nyhetsbrev. Utemiljön i samarbete med föräldrar och förskola görs en kväll.
Avdelning	Att ha en bra kommunikation och ett bra samarbete med hemmet. Att föräldrar ska kunna känna en öppenhet och kunna framföra åsikter och tankar. Föräldrar blir delaktiga i verksamheten genom dokumentationer och ev någon uppgift till dem i projektet med djur och natur eller något som barnen föreslår under året. Målet är att föräldrarna ges möjlighet till delaktighet i verksamheten och att utöva inflytande över hur målen konkretiseras i den pedagogiska planeringen.

3.4.3 Läsåret 2018/2019

Förskola	
Avdelning	Berget Att barn, föräldrar, pedagoger ska trivas på förskolan Mikaelsgården, o har ett gott inflytande till varandra. Öppet klimat mellan alla parter. Målet är nått när vi kan ha en öppen dialog, god stämning , med föräldrarna och dom är

nöjda på föräldrasamtalen och visa intresse av verksamheten.

När lämningarna går lätt och när föräldrarna oxå ta initiativ till kontakt.

Grottan

-Visa respekt för föräldrarna och känna ansvar för att det utvecklas tillitsfull relation mellan förskolans personal och barnens familjer

Vi anser att det är jätte viktigt att ha en bra relation med vårdnads havare och det vill vi skapa med en bra kommunikation. Vi pedagoger vill bli bättre på att föra vidare informationen om vad som hänt barnet under dagen så att det når föräldrarna. Vi ska arbeta fram ett bra system på detta. Vi vill också bli bättre på att bjuda in föräldrarna för att visa vad barnen gör/gjort t ex Bilder, filmsnuttar osv.

Röset

Målet är att föräldrarna ska ges möjligheter att vara med och påverkar förskolan utifrån dom nationella målen.

Vårt mål är nåt när föräldrarna visar intressen för verksamheten och läser på om vad dom kan vara med och påverka,

Åsen

Våran dokumentation och information till föräldrarna är på anslagstavlan och vid ytterdörren.

Vårt mål är att ge information varje dag vid hämtning och lämning.

Vi mål är att kommunicera med alla föräldrar oavsett språk eller bakgrund.

Klippan

Vårt mål är att uppnå en förtroendefull relation mellan förskola och hem. Där man kan ta upp både positiva och negativa händelser och känna tillit. Vi vill också delge vårdnadshavarna barnens utveckling på ett sådant sätt att en ska kunna bygga vidare hemma. Vi önskar att på samma sätt ta del av barnens upplevelser på egen tid.

4. Innehåll – processen

Kommun	Under gemensamma träffar våren 2016 för samtliga pedagoger bryts de tre utvecklingsområdena ner till fyra begrepp vardera. Samordnare tillsammans med pedagogisk utvecklingsledare sammanställer avdelningarnas uppföljningar och utvärderingar till en resultatrapport som lämnas till förvaltningen.
Förskola	Varje förskola, tillsammans med någon ur ledningsgruppen vid behov, väljer varje år ett av dessa begrepp att fördjupa sig i och definiera vad det betyder för dem på förskolan och sätter upp gemensamma mål för hur de ska fördjupa arbetet med detta begrepp. För läsåret 2016/2017 är det beslutat att samtliga förskolor ska arbeta med begreppen Värdegrund (utvecklingsområde Demokrati) samt Modersmål och kultur (utvecklingsområde Mångfald).
Avdelning	Utifrån förskolans definition och de uppsatta målen tar varje avdelning fram konkreta delmål för att arbeta mot de gemensamma målen. Dessa delmål följs upp och utvärderas enligt punkt 6 nedan.

5. Organisation

Kommun	Samtliga pedagoger kommer att tillhöra någon nätverksgrupp som, utifrån ett givet tema, samlas två gånger per termin för att diskutera de pedagogiska utmaningarna som finns kring området utifrån de dokumentationer som varje pedagog har med sig. Ateljépedagog och IKT-pedagog kommer att ha workshops med samtliga pedagoger under läsåret för att förstärka/utmana/utöka den kunskap som redan finns. Pedagogisk utvecklingsledare/pedagogista, pedagogisk handledare och specialpedagog finns som stöd för arbetslagens reflektion samt stöd i barngrupp genom deltagande/observation för att kunna se och utmana rådande strukturer. Ledningsgrupp i samråd med PUG tillför fortbildning i form av relevanta föreläsningar fortlöpande under läsåret.
Förskola	Dela barngruppen i mindre grupper när tillfälle ges. Samarbeta över avdelningarna. Informera varandra över avdelningarna och prata med varandra om hur vi jobbar och vad vi jobbar med. Vi vill få en gemensam känsla på Stenröset, skapa något specifikt för huset som vi blir kända för.
Avdelning	Att man delar upp sig under dagen och använder alla olika rum som finns. Att man använder utemiljön mycket. Att man utnyttjar personalens kompetens inom olika områden. Morgonmöte i personalrummet. Att kompetensen är jämt fördelad över de olika avdelningarna. Att skapa bra rutiner, tex den som öppnar ringer vikarie. Att man samarbeta med andra avdelningar. Att man pratar ihop sig om vem som tar emot barn och föräldrar som kommer efter frukosten. Att man aktivt jobbar med att hålla nere ljudnivån i alla grupper. Att pedagogerna är bra förebilder genom att själva prata i låg ton. Ljuddämpa med hjälpa av textiler i lådor mm. Att personal vågar be om eller erbjuda varandra hjälp över avdelningarna. Att ta hjälp av special pedagogerna vid behov. Att man är rädd om sin hälsa genom att använda de hjälpmedlen som finns. Att man uppdateras om nya hjälpmedlen. De gemensamma APT- mötena med närvarande chefer som behöver närvara så vi kan ta upp

	frågor som rör den enskilda förskolan. Tydligare dagordning och protokoll på våra APT och övriga möten.
--	---

6. Tidsplan

Kommun	Se bilaga 4 – Gemensamt kalendarium 2016-2017. Arbetslagen följer upp arbetet varje vecka under ordinarie reflektionstid med hjälp av pedagogisk dokumentation samt en gång per månad mer noggrant. En gång per termin har varje arbetslag totalt en heldags utvärdering av de valda målområdena samt att detta dokument uppdateras.
Förskola	Förskolans samordnare, tillsammans med någon ur ledningsgruppen, sammanställer förskolans arbete med de valda målområdena under januari samt augusti månad för inlämning till förvaltningen under september månad.
Avdelning	Arbetslagen lämnar en analys av sitt arbete i december samt juni till samordnare för sammanställning.

7. Uppföljning – Utvärdering

Kommun	Pedagogiska utvecklingsgruppen analyserar vilka behov/utmaningar/framgångsfaktorer som finns utifrån varje förskolas resultatrapportsammanställning. Ledningsgruppen gör en fördjupad analys av detta och beslutar därefter vilka insatser som eventuellt behöver göras.
Förskola	I slutet på varje läsår under en arbetsplatsträff analyseras förskolans mål utifrån avdelningarnas arbete. Därefter bestämmer förskolan, tillsammans med någon ur ledningsgrupp vid behov, om nästa läsårs fokusområde, vilket kan vara samma som det arbetats med under året eller ändras till något av de övriga tre.
Avdelning	Genom verksamhetens ordinarie arbete med observation/dokumentation/pedagogisk dokumentation följer arbetslagens pedagoger barnens lärandeprocesser/tankar inom de uppsatta målområdena veckovis. Var fjärde vecka stämmer arbetslaget av arbetet på avdelningen mot de uppsatta målen utifrån vilken skillnad det gjorts för barnen på avdelningen. I slutet på varje termin analyserar arbetslaget, tillsammans med någon ur ledningsgruppen, arbetet i förhållande till förskolans och avdelningens uppsatta mål under en hel dag.

8 Framgångsfaktorer

8.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	Augusti 2016: Från tidigare år har vi uppmärksammat följande framgångsfaktorer i det övergripande arbetet. Gemensamma arbetsplatsträffar har stärkt vi-känslan inom de kommunala förskolorna och ökat likvärdigheten för alla våra barn. Införandet av fyra nätverksgrupper där samtliga pedagoger, förutom samordnare, har deltagit i någon grupp har gett pedagogerna möjlighet att träffas över förskolornas gränser och diskutera pedagogiska frågor utifrån ett givet tema. Även detta har stärkt vi-känslan och likvärdig-
--------	--

	<p>heten.</p> <p>Genom PUG (pedagogiska utvecklingsgruppen) har förskolornas samordnare tillsammans med ledningsgrupp haft möjlighet att träffas varannan vecka för att diskutera och fördjupa sig i beslut, funderingar och frågor som rör förskolornas övergripande arbete.</p> <p>Varje förskola har en samordnare som är den huvudsakliga kontaktpersonen mot ledningsgrupp, förvaltning och övriga verksamheter som kommer i kontakt med förskolorna samt ansvarar för vissa administrativa uppgifter. Detta har gjort dessa arbetet bättre och smidigare, då det finns en tydlig sammanhållande kraft på förskolan som har avsatt tid för dessa arbetsuppgifter.</p> <p>De kommunala stödfunktionerna i form av pedagogisk utvecklingsledare, pedagogisk handledare, ateljépedagog samt specialpedagog har även fortsättningsvis kunnat sätta fokus på och fokuserat förskolornas utvecklingsarbete.</p> <p>Förskolecheferna har varje vecka möten på varje förskola och står därigenom i nära kommunikation med verksamheterna. Steget mellan ledning och verksamhet är kort.</p> <p>Ledningsgruppens sammansättning av olika kompetenser, utbildningar och uppgifter gör att det övergripande arbetet hela tiden ifrågasätts och stärks.</p> <p>Augusti 2017:</p> <p>Att barnen ges möjlighet att arbeta i mindre grupper under större delen av tiden i verksamheten upplevs som en stor framgångsfaktor där varje enskilt barn lyfts fram mer och får större möjlighet att uttrycka sig och sin vilja. Det ger också större möjlighet att för barnen att se de andra barnen som ”fiffiga kompisar”, vilket är ett begrepp från psykolog Leif Strandberg som föreläste för samtliga pedagoger i förskolan våren 2014.</p> <p>Genom morgonmöte varje dag med barngrupperna ges de större möjlighet att bilda sig en helhet över vad dagen kommer att innehålla och större möjlighet till att utöva inflytande över hur de vill att deras dag ska se ut.</p> <p>På de förskolor där det finns möjlighet till så kallade ”gemensamma roller” upplevs detta som oerhört positivt. Att kunna ha pedagoger som är specialiserade på till exempel utemiljön eller IT-verksamheten bidrar till ett generellt större kunnande inom dessa områden för alla pedagoger.</p>
Förskola	<p>Demokrati - Dela oss i små grupper oftare när det går. Detta gör att barnen känner mer trygghet och vågar ta för sig och personal och barn lär känna varandra bättre.</p> <p>Lyssna på barnens önskemål och vad de är intresserade av och vara delaktiga.</p> <p>Att dela barngruppen så att de äldre barnen få leka ifred och ge dem fler utmaningar.</p> <p>Mångfald- Jobba med att barnen ska respektera varandras olikheter och se det som en tillgång i gruppen även i den nya barngruppen till hösten.</p> <p>Försöka få till fler samarbetsövningar och att barnen lär sig lösa konflikter genom att prata med varandra.</p> <p>Uppmuntra barnen med annat språk att våga prata och lära oss andra. Tecken som stöd.</p> <p>Vi fotar våra familjer och visar att de kan se olika ut.</p> <p>Naturvetenskap och teknik - Vi vill att barnen i den nya gruppen till hösten även ska lär</p> <p>Utveckla skapandet med olika tekniker och material. Att vi använder iPaden mer genom att ta kort och skapa filmer med hjälp av barnen sig att respektera djur och natur och vara rädda om vår närmiljö.</p>

	<p>Vi utvecklar vårt arbete med en skogsbok och naturruta.</p> <p>Vi fortsätter att öva in djurens namn och läten.</p>
Avdelning	<p>En stark sida är att Klippan har blivit en grupp, inte vi och dem, trots alla inskolningar. Vi har en tillåtande attityd och respekterar olikheter. Barnen ska tycka att det är roligt och känna sig trygga. Vi pedagoger skapar den tryggheten tillsammans med barnen. Barnen ska vara delaktiga i verksamheten.</p> <p>Vi har haft öppning och stängning på Klippan, så att övriga barn har varit på Klippan och de andra barnen har fått rätta sig efter Klippans regler. Våra barn har fått visa de andra barnen våra regler.</p> <p>De små barnen får också lära sig att städa och plocka undan efter sig på Klippan innan de går in på sin avdelning.</p> <p>Att vi har olika utbildningar och erfarenheter på avdelningen och kompletterar varandra bra. Ett bra samarbete och vi stöttar varandra när det behövs. Att vi pedagoger har samma regler så barnen vet vad som gäller. Vi känner alla barn i huset och pedagogerna är kända för barnen eftersom vi samarbetar mellan avdelningarna.</p> <p>Vi har många olika kompetenser och erfarenheter inom arbetslaget. Vi är samspelade och har samma förhållningssätt till hur vi ska arbeta. Vi är bra på att bemöta barnen efter deras behov och har enkla regler och rutiner. Barnen får vara delaktiga. Vi har en mjuk och glad stämning i arbetslaget vilket man märker att barnen påverkas positivt av. Vi har bra kontakt med vårdnadshavare. Vi har jobbat självständigt, bra kommunikation, kunnat lita på varandra och har kompletterat varandra bra.</p> <p>Vi har ett öppet klimat inne på Röset där vi vågar att ventilerar om vi finner några problem i våra arbetssätt. Vi utnyttjar våra starka sidor i arbetslaget.</p>

8.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	<p>Att barnen ges möjlighet att arbeta i mindre grupper under större delen av tiden i verksamheten upplevs som en stor framgångsfaktor där varje enskilt barn lyfts fram mer och får större möjlighet att uttrycka sig och sin vilja. Pedagogerna får också större möjligheter att lyssna in varje barns intressen och behov. Detta ligger också i linje med vad all tillgänglig forskning säger.</p> <p>Pedagogernas morgonmöte gör dagens arbete effektivare då fokus kan ligga på dagens möjligheter och samarbete över avdelningarnas gränser och utnyttja flexibiliteten i organisationen. Morgonmöte med barngrupperna ger barnen större möjlighet att bilda sig en helhet över vad dagen kommer att innehålla och större möjlighet till att utöva inflytande över hur de vill att deras dag ska se ut.</p> <p>Att barnen ges möjlighet att själva reflektera över sin dag och sitt arbete på förskolan ökar deras delaktighet och pedagogernas förståelse för varje barns uppfattning om verksamheten och dess innehåll och bidrar till att göra förskolan till en trygg plats för alla barn.</p> <p>Ledningsgruppens sammansättning av olika kompetenser, utbildningar och uppgifter gör att det övergripande arbetet hela tiden ifrågasätts och stärks. Att ha kontor på samma plats leder till att beslut kan fattas snabbt vid behov och att frågor kan diskuteras direkt.</p> <p>De kommunala stödfunktionerna har kunnat samordna förskolornas utvecklingsarbete. Det innebär också att vi ligger i framkant med IT och barnen får möjlighet att uppleva dagens senaste teknik och bekanta sig med den under pedagogiskt ordnade former. Inom det skapande arbetet har de gemensamma inköpen av material inneburit att vi kunnat sätta fokus på</p>
--------	--

	<p>att låta barnen utforska högkvalitativt och giftfritt material. Den pedagogiska utvecklingsledaren stöttar förskolechefernas och arbetslagens arbete och ser till att det finns framförhållning i organisationen och handleder och utmanar arbetslagen.</p> <p>Genom kontinuerlig gemensam fortbildning, bland annat genom nätverksgrupper, skapas en vi-känsla och en större gemensam syn på uppdraget och arbetet som i sin tur bidrar till ett positivt arbetsklimat. Det har också bidragit till ett relativt stort intresse att vidareutbilda sig, bland annat till förskollärare.</p> <p>Medvetenheten om hur miljöerna påverkar oss alla har bidragit till en bättre verksamhet.</p> <p>Vårt gemensamma reflektionsprotokoll har genomgått många förändringar under årens lopp men det verkar nu som det har "satt sig" och blivit mer naturligt och lättarbetat och bidrar till att förbättra verksamheterna.</p>
Förskola	<p>Lyckats hålla vår röda tråd levande.</p> <p>Gemensam arbetsglädje och försöker lyfta varandra framåt.</p> <p>Alla barn allas ansvar.</p> <p>Samarbete.</p> <p>Följa barnens nyfikenhet och utforskande.</p>
Avdelning	<p>Röset</p> <p>Avdelnings goda kommunikationsförmåga och positiva anda. Vi har varit duktiga på att organisera upp både på avdelningen och verksamheten i huset, tex ringa in vikarie, eller se hur vi kan pussla i huset.</p> <p>Vi på avdelningen har lyckats hålla vår röda tråd levande trots att det varit mycket pusslande med vikarie i huset., samt inskolningar till och från under hela terminen.</p> <p>Grottan</p> <p>Vår styrka har varit ett bra samarbete, vi tycker även att vi samarbetat bra med andra avdelningar. Vi fick till en bra struktur från början som gjorde att vi fick ihop dagen, trots bara två pedagoger. Vi har en gemensam arbetsglädje och försöker lyfta varandra framåt.</p> <p>Klippan</p> <p>Vi har haft ett bra samarbete mellan avdelningarna och stöttat varandra. Alla barn allas ansvar. Vi har haft ett bra arbetsklimat och hjälpts åt tillsammans.</p> <p>Berget</p> <p>Samarbetet, arbetsfördelningen, alla barn är allas, stämningen, arbetsklimatet, vi har sett varandras olika sidor, flexibla, hjälpsamma, tillåtande, föräldrarnas positivitet, öppna mot varandra, engagemang,</p> <p>Åsen</p> <p>Det är bra att försöka vara tillåtande mot barnen och följa barnens nyfikenhet och utforskande. Att tänka utanför ramarna.</p>

8.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	
Avdelning	

9. Hinder och utmaningar

9.1 Läsåret 2016/2017

Kommun	<p>Augusti 2016:</p> <p>Som noterats även tidigare år så är tiden ett av våra stora hinder. Vi skulle gärna se fler dagar då förskolan kan vara stängd så all pedagogisk personal kan träffas och ta del av samma fortbildning och ha tid för diskussioner kring vårt utvecklingsarbete. En del av detta är att kunna lösgöra samtliga pedagoger under två-tre sammanhängande dagar i upptakten av ett nytt läsår. Likaså begränsningen i tid på arbetslags-/förskolenivå att kunna lösgöra arbetslag för arbetslagsreflektioner ser vi som ett hinder.</p> <p>Vi skulle även vilja se utökade resurser för pedagogisk utvecklingstid på varje förskola så varje arbetslag fick möjlighet att diskutera verksamheten under minst två timmar per vecka, jämfört med en timme per vecka idag.</p> <p>I dagsläget har förskolorna ansvar för, inom ramen för den pedagogiska bemanningen, ekonomibiträdesuppgifter. Att vi har utbildade förskollärare som utför uppgifter såsom att ta emot och lägga upp mat eller diska är, i vår mening, ett hinder för utvecklingen inom förskolorna. Vår pedagogiskt utbildade personal bör kunna fokusera på det pedagogiska uppdraget under hela dagen och inte känna en stress över praktiska detaljer som kan skötas av ej pedagogiskt utbildad personal. Vi förordrar att helt lyfta bort dessa delar ur den pedagogiska bemanningsorganisationen och lägga dem utanför på samma sätt som städuppgifterna idag.</p> <p>Ett nytt och uppdaterat resursfördelningssystem som är anpassat till de förutsättningar och beslut Bildningsnämnden tagit, Skolverkets allmänna råd, områdenas socioekonomiska förutsättningar och tar hänsyn till de barn i behov av särskilt stöd som finns inom förskolan ser vi som en nödvändighet för ett fortsatt bra och långsiktigt utvecklingsarbete.</p> <p>Vi har påbörjat arbetet med den röda tråden 1-16/19år tillsammans med grundskolans rektorer då vi diskuterar övergången till förskoleklass. Detta är en av de stora utmaningarna framför oss där vi behöver hitta en gemensam plattform att stå på för barnens bästa. Likaväl behöver vi inom förskolan arbeta med de övergångar vi har inom våra verksamheter för att barnens bästa ska komma i första rummet.</p> <p>Augusti 2017:</p> <p>Det absolut största hindret är avsaknaden av vikarier, framförallt utbildade vikarier. Under våren har vi vid många tillfällen stått helt utan vikarier och verksamheterna har därigenom gått på knäna och inte kunnat ha den kvalitet som vi eftersträvar.</p> <p>På samma linje är avsaknaden av utbildad personal en stor utmaning, hur kan vi tillgodose behovet av förskollärare och barnskötare på längre sikt? Tillsammans med Vilhelm Moberg Gymnasium kommer vi att starta en lärlingsutbildning till barnskötare. Vi har även lämnat in förslag till förvaltningen kring hur vi kan stötta den personal i verksamheten som vill läsa till förskollärare. Om inget görs åt ovanstående riskerar kvaliteten att sjunka inom verksamheterna.</p> <p>En utmaning är att vi inte vet hur många barn som kommer att födas under de nästkommande fem åren och därigenom anpassa våra bemanningsinsatser efter detta. Detta är något vi fortlöpande behöver undersöka och diskutera så att vi inte överanställer utbildad personal och tvingas till uppsägningar längre fram. Det vore önskvärt att köpa in prognoser kring detta såsom Daniel Jonsson föreslagit.</p> <p>Som noterats även tidigare år så är tiden ett av våra stora hinder. Vi har ett stort behov av</p>
--------	---

	<p>flera dagar då förskolan kan vara stängd så all personal kan träffas och ta del av samma fortbildning och ha tid för diskussioner kring vårt utvecklingsarbete, särskilt då andelen utbildade sjunker. En del av detta är att kunna lösgöra samtlig personal under två-tre sammanhängande dagar i starten av ett nytt läsår. Vårt förslag är att detta förläggs under tiden för sommarstängningen, för detta krävs en samordning med fritidshemmen vilket gjorde att förslaget föll i år. Vi tror dock på modellen och föreslår att detta införs nästa läsår.</p> <p>Vaktmästares och städpersonals uppgifter och begränsningar i deras arbetsuppgifter motsvarar inte de behov som verksamheterna har vilket innebär att våra pedagoger får ta av sin pedagogiska tid för att utföra uppgifter såsom att sätta upp hyllor, flytta möbler mellan verksamheter eller dammsuga mattor. Vi anser att det är orimligt att förskolornas behov inte utgör grunden för det som utförs.</p> <p>Förskolornas samordnare har fått vidgade, inofficiella, arbetsuppgifter på sitt bord som inte var tänkt från början. Vi kommer att ta höstterminen 2017 till att se över samordnares arbetsuppgifter och förtydliga dessa och/eller göra om systemet för samordnare från grunden.</p>
Förskola	
Avdelning	<p>Personalsammansättning, brist på vikarier, stress, arbetsro, barngruppen, anpassade lokaler.</p> <p>Det finns för få småutrymmen vid vissa tillfällen när man behöver dela upp i mindre grupper. Ibland är det svårt att hinna med att ta raster då vi inte räcker till personalmässigt. Utmaningen är att försöka lösa schema och organisation bättre. Utmaning att kunna tillgodo se alla barns behov.</p> <p>Det har varit en strulig vår med vikarie för barn med behov av särskilt stöd och vi har inte riktigt fått det att fungera som vi vill att det ska göra. Hur löser vi på avdelningen en fungerande samling och matsituation, på/avklädning mm. med de lokaler och barn vi har ? Hinder och utmaning!!!!</p> <p>En stor barngrupp med många barn och få personal gjorde att vi inte kunde dela barngruppen så det var tänkt.</p> <p>Små barn behöver mycket närhet. Vi har många inskolningar. Om barn och föräldrar inte är trygga blir verksamheten lidande.</p>

9.2 Läsåret 2017/2018

Kommun	<p>Neddragningen av bemanningen i våra förskolor genom justeringen av delningstalen har gjort att många pedagoger känner att de inte räcker till och detta befarar vi kommer att resultera i ökade sjuktal. Vi ser också att insatserna för barn i behov av särskilt stöd har ökat samtidigt som bemanningen i förskolan minskat.</p> <p>Den minskade bemanningen får konsekvenser i att verksamheterna behöver vara mer vuxenstyrd vilket innebär mindre inflytande för barnen. Det är också en ständigt pågående diskussion kring hur dagen praktiskt ska lösas i stort sett alla arbetslag vilket tar tid och kraft från pedagogerna. Ytterligare en konsekvens kan vara att fortbildning får ställas in pga att pedagogerna inte kan avvaras från verksamheten.</p> <p>Det absolut största hindret är avsaknaden av vikarier, framförallt utbildade vikarier. Under läsåret har vi vid många tillfällen stått helt utan vikarier och verksamheterna har därigenom gått på knäna och inte kunnat ha den kvalitet som vi eftersträvar. På samma linje är avsaknaden av utbildad personal en stor utmaning, hur kan vi tillgodose behovet av förskollärare och</p>
--------	---

barnskötare på längre sikt?

Ett nytt och uppdaterat resursfördelningsystem som är anpassat till de förutsättningar och beslut Bildningsnämnden tagit, Skolverkets allmänna råd, områdenas socioekonomiska förutsättningar och tar hänsyn till de barn i behov av särskilt stöd som finns inom förskolan ser vi som en nödvändighet för ett fortsatt bra och långsiktigt utvecklingsarbete.

Att budgetarbetet inte tar hänsyn till vår kunskap ser vi som ett hinder, t ex kostnaden för behovet av stöd till barn i behov av särskilt stöd eller att statsbidrag inte räknas som ett tillägg utan en del av ordinarie budget som blir en minuspost om vi inte beviljas bidraget. Detta försvårar vårt interna ekonomiarbete och skapar en stor osäkerhet kring vårt ekonomiska resultat.

Som noterats även tidigare år så är tiden ett av våra stora hinder. Vi skulle gärna se fler dagar då förskolan kan vara stängd så all pedagogisk personal kan träffas och ta del av samma fortbildning och ha tid för diskussioner kring vårt utvecklingsarbete. En del av detta är att kunna lösgöra samtliga pedagoger under två-tre sammanhängande dagar i upptakten av ett nytt läsår. Likaså begränsningen i tid på arbetslags-/förskolenivå att kunna lösgöra arbetslag för arbetslagsreflektioner ser vi som ett hinder. Pedagogernas ambitioner att förbättra den pedagogiska miljön begränsas även den av tiden, samt av otydligheten i tanken om vem det är som ska utföra arbetet. Pedagogerna själva, centrala resurser, vaktmästare, etc.

Vi skulle även vilja se utökade resurser för pedagogisk utvecklingstid på varje förskola så varje arbetslag fick möjlighet att diskutera verksamheten under minst två timmar per vecka, jämfört med en timme per vecka idag.

I dagsläget har förskolorna ansvar för, inom ramen för den pedagogiska bemanningen, ekonomibiträdesuppgifter. Att vi har utbildade förskollärare som utför uppgifter såsom att ta emot och lägga upp mat eller diska är, i vår mening, ett hinder för utvecklingen inom förskolorna. Vår pedagogiskt utbildade personal bör kunna fokusera på det pedagogiska uppdraget under hela dagen och inte känna en stress över praktiska detaljer som kan skötas av ej pedagogiskt utbildad personal. Vi förordrar att helt lyfta bort dessa delar ur den pedagogiska bemanningsorganisationen och lägga dem utanför på samma sätt som städuppgifterna idag.

Vaktmästares och städpersonals uppgifter och begränsningar i deras arbetsuppgifter motsvarar inte de behov som verksamheterna har vilket innebär att våra pedagoger får ta av sin pedagogiska tid för att utföra uppgifter såsom att sätta upp hyllor, flytta möbler mellan verksamheter eller dammsuga mattor. Vi anser att det är orimligt att förskolornas behov inte utgör grunden för det som måste utföras. Samarbetet med andra förvaltningar är under uppbyggnad, men det är långt kvar innan vi har en samsyn på uppdraget och vems verksamhet som bör ha tolkningsföreträde.

En utmaning är att vi inte vet hur många barn som kommer att födas under de nästkommande fem åren och därigenom anpassa våra bemanningsinsatser efter detta. Detta är något vi fortlöpande behöver undersöka och diskutera så att vi inte överanställer utbildad personal och tvingas till uppsägningar längre fram. Det vore önskvärt att köpa in prognoser kring detta såsom ekonom Daniel Jonsson tidigare föreslagit.

Att kunna hitta en organisation som fungerar och passar varje förskola utifrån de förutsättningar som finns är en utmaning som inte kan se likadan ut mellan förskolorna. Varje förskola har unika förutsättningar och behov.

Ökningen av familjer med annat modersmål gör kommunikationen med vårdnadshavare och barn mer utmanande och tidskrävande.

	<p>Att låta saker och ting få ta tid och inte rusa framåt utan stanna upp och reflektera över nuet är en utmaning för alla inom förskolan tillsammans med att kunna se hela dagen som pedagogisk verksamhet och att alla barn är alla pedagogers angelägenhet. Detta samtidigt som blicken måste lyftas för att se det som är planerat framåt och organisera utifrån det, t ex gemensamma träffar för pedagogerna.</p> <p>Där vi inte har lokaler byggda för förskoleverksamhet finns det en utmaning i att göra lokalerna ändamålsenliga. Tyvärr är det inte möjligt i alla lägen och barn och pedagoger tvingas anpassa sig till lokaler som motarbetar förskolans arbete.</p>
Förskola	<p>Tiden det tar att jobba ihop oss.</p> <p>Personalbristen har varit stor hela våren och scheman har inte riktigt stämt, så mycket energi har lagts på att pussla dagarna.</p> <p>Hinder att inte veta sin budget och kunna handla in material förrän i mars.</p> <p>Vi har inte satt in vik utan pusslat ihop oss o ställt in aktiviteter.</p> <p>Att inte kunna fortsätta med projekt på eftermiddagarna pga att man ska jobba ihop över avdelningarna.</p>
Avdelning	<p>Röset</p> <p>Att vi inte få fortsätta som ett enat arbetslag. Vi är alla nya inom verksamheten men har fått det att fungera bra. Vi har efter två terminer ihop fått arbetet att flyta bra utan att behöva kommunicera över huvudet på barnen, Att vi hade fått fortsätta som det arbetslag vi är och följa vår barngrupp samt projekt.</p> <p>Vi ser det som ett hinder att vi få börja om med nya kollegor och/eller barn. Vi ser tiden det tar att jobba ihop oss som ett hinder. Det tar tid innan man är ihop jobbade och kan börja jobba ordentligt i projekt osv.</p> <p>Som det ser ut idag kommer våra förskollärare jobba mindre och mindre i barngruppen och ha mer ”pappersarbete” detta ifrågasätter vi då det ändå är dom som ska ha det övergripande pedagogiska ansvaret.</p> <p>Emmaboda kommun går ut med att jobba efter Reggio Emilia men vi märker tyvärr inte så mycket av det. Tex vid inskolningar,</p> <p>Grottan</p> <p>Tiden är största hindret. Alltid är det tiden som gör att man inte hinner.</p> <p>När vi startade upp var det en tom miljö, vilket har tagit mkt tid att få iordning på. Vi känner att vi kommit en bit på väg men har mycket kvar.</p> <p>Personalbristen har varit stor hela våren och scheman har inte riktigt stämt, så mycket energi har lagts på att pussla dagarna. Vi fick i början ofta dela oss för att stödja upp på andra avdelningar vilket ledde till att våra barn inte riktigt visste vart de hörde hemma.</p> <p>Vi känner att perioden med inskolningar har varit alldeles för lång och att det påverkat gruppen och verksamheten för mycket. Men vi känner ändå att inskolningarna har gått bra och vi har fått bra kontakt med barn och föräldrar. Kanske man kan köra flera inskolningar samma period men olika klockslag.</p> <p>Klippan</p> <p>Ett hinder och en utmaning i verksamheten var att samtidigt som vi skulle bedriva verksamhet skulle vi också utforma hela vår miljö.</p>

Vi hade inte ens stolar och bord till alla våra barn att kunna samlas runt.

Hinder att inte veta sin budget och kunna handla in material förrän i Mars. En helt ny förskola utan budget och material är svårt att bedriva.

Berget

Tiden, resurser för en del barn, reflektioner som har gått till specialpedagoger och inte lämnat tid till verksamheten. Vi har inte satt in vik utan pusslat ihop oss o ställt in aktiviteter. Vi önskar fast dator, filmduk, mörkläggningsgardiner. Vi har själva fått sköta köket med omoderna redskap, litet kylskåp, omodern diskmaskin, som har tagit tid från barngruppen. Vi fick ingen hjälp med miljön av ateljeristan trots att vi har ringt och mailat. Det har varit hög ljudnivå pga. att byggnaden är som den är. Den är inte anpassad för verksamhet för barn.

Åsen

Att inte kunna fortsätta med projekt på eftermiddagarna pga att man ska jobba ihop över avdelningarna.

När någon i arbetslaget har varit borta har vi ibland fått vara utan vikarie och vi har haft många olika vikarier under året. Detta skapar oro i barngruppen och är en utmaning och kräver mer av ordinarie personal.

Det blir oro bland barnen när vi tvingas lägga tid på att lösa personalfrågor och planeringar över deras huvud.

Morgonmötet är bra, men det löser inte allt på avdelningen.

9.3 Läsåret 2018/2019

Kommun	
Förskola	
Avdelning	

10. Bilagor

10.1 Bilaga 1 – Handlingsplan Modersmålsstöd

Svar från förskolan till Skolinspektionen

Omedelbara åtgärder:

- Samtlig pedagogisk personal ska under februari och mars 2016 läsa boken ”Flera språk i förskolan” från Skolverket. All personal har egna tjänstedatorer och får läsa den som PDF. Boken diskuteras under april månads gemensamma arbetsplatsträff utifrån de frågeställningar som finns i boken.
- Samtlig pedagogisk personal får under februari och mars 2016 i uppgift att bekanta sig med skolverkets webbplats ”Tema modersmål – mötesplats för modersmål i förskolor och skolor”. Webbplatsens innehåll och användning kommer att diskuteras under april månads gemensamma arbetsplatsträff.
- Den 18 april 2016 föreläser Jeanette Ohlson-Carlborg en halvdag för samtlig pedagogisk personal på temat Kulturmöten i förskolan och skolans värld.
- Modersmålslärare i arabiska finns att tillgå för förskolan 1 timme/vecka.

Långsiktiga åtgärder:

- I verksamhetsplanen för förskolan i Emmaboda kommun som ska gälla från hösten 2016 till och med våren 2019 kommer ”Mångfald” att vara ett av de fyra utvecklingsområdena. Varje utvecklingsområde kommer att definieras av två huvudmål och under utvecklingsområdet Mångfald kommer utvecklingen av modersmålsstöd vara ett. Exakt formulering av huvudmålet bestäms efter samråd med förskolornas samordnare.

Ledningsgrupp (förskolechefer, pedagogisk utvecklingsledare, ateljépedagog samt administratör) tillsammans med förskolornas samordnare ansvarar för att detta blir utfört senast maj 2016. Samtliga arbetslag ansvarar för att arbeta utifrån verksamhetsplanen från och med augusti 2016 och följa upp och utvärdera sitt arbete vid två tillfällen per termin.

- Sedan hösten 2015 har förskolan haft fem nätverksgrupper för pedagogiska diskussioner och hösten 2016 kommer dessa samordnas mer med verksamhetsplanens utvecklingsområden. En nätverksgrupp kommer att fokusera på Mångfald/Kultur/Modersmål och har som uppgift att diskutera och utveckla det konkreta arbetet i barngrupperna på dessa områden. *Förskolans pedagogiska utvecklingsledare tillsammans med förskolans specialpedagog ansvarar för innehållet och arbetet i denna nätverksgrupp som startar i början av höstterminen 2016.*
- Förskolan vill initiera ett samarbete med skolan där skolelever med annat modersmål kan komma och läsa för barn på förskolan med samma modersmål. Detta kan integreras som en del i skolans modersmålsundervisning. Om det finns möjlighet till detta samordnar vi med biblioteket för att få fram relevant litteratur. *Förskolechef tar kontakt med rektor senast under februari 2016 och därefter kontakt med biblioteket.*
- Förskolans IKT-ansvarige får i uppdrag att under vårterminen undersöka vilka tekniska verktyg som kan inhandlas för att stödja och underlätta arbetet med modersmål i förskolan. *Förskolans IKT-ansvarige lägger fram olika alternativ för förskolechef senast maj 2016.*
- Under inskolning av barn med annat modersmål kommer förskolan att hantera dem som barn i behov av särskilt stöd och tillsätta extra resurser, bland annat i form av vikarier, återkommande möten med tolkstöd och modersmålslärare, för att ge barnen och deras familjer en bättre introduktion i förskolans verksamhet på så sätt att förskolans pedagoger känner att alla barn kan mötas utifrån sina förutsättningar och

behov. *Förskolechef tar kontakt med förvaltningschef och förvaltningsekonom under februari 2016 för att tillse att de ekonomiska medlen för detta finns.*

- Förskolan behöver utökade möjligheter till modersmåls lärare. 5 timmar per förskola, vecka och språk är önskvärt. *Förskolechef tar kontakt med förvaltningschef och förvaltningsekonom under februari 2016 för att tillse att de ekonomiska medlen för detta finns och därefter kontakt med kommunens modersmåls samordnare.*
- Då flertalet av de barn med annat modersmål som kommer till förskolans verksamheter är flyktingar och/eller asylsökande är det önskvärt att förskolans verksamhet finns med på de inledande samtalen som förs med familjerna när de blivit kommunplacerade. *Förskolechef tar kontakt med flyktingsekreterare Emelie Qviberg på Integrationsenheten i Emmaboda kommun under mars 2016.*

10.2 Bilaga 2 – Arbetsrutin Modersmålsstöd

10§ SL Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål.

Förskolan kan bidra till att barn som tillhör de nationella minoriteterna och barn med utländsk bakgrund får stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet. Lpfö 98 s.6

”Språk och lärande hänger oupplösligt samman liksom språk - och identitetsutveckling. Förskolan skall lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta tillvara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen. Barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskap inom andra områden. Förskolan ska medverka till att barn med ett annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål.”(Lpfö 98, s.7)

Förskolan ska sträva efter att varje barn

- Tillägnar sig och nyanserar innebörden i begrepp, ser samband och upptäcker nya sätt att förstå sin omvärld,
- Utvecklar sin förmåga att lyssna, reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar och försöker förstå andras perspektiv,
- Utvecklar nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra.
- Utvecklar intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och deras kommunikativa funktioner, (Lpfö 98, s.10)

Förskolans mål

- Få möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål.
- Få stöd i att utveckla en dubbelkulturtillhörighet.

Förskolan ska

När vi får barn med ett annat modersmål än svenska ska vi börja med att inventera förskolans förutsättningar. Har vi pedagoger som talar barnets modersmål? Finns andra barn på förskolan med samma modersmål? Det är frågor som vi bör ha med vid placering av barn. Har vi tillgång till modersmålslärare?

Finns det inte tillgång till flerspråkig pedagog eller modersmålslärare så kan den svenska talande pedagogen tillsammans med föräldrarna ändå göra mycket för att stimulera barnets modersmål.

Barnet

Att stödja barnet i sitt modersmål så tidigt som möjligt är viktigt eftersom den tidiga språkstimulansen har stor betydelse oavsett vilket språk det gäller. Det är viktigt för barnet att inte barnets modersmål avbryts då det börjar i förskolan.

Föräldrarna

Förskolan ska komplettera hemmet genom att skapa bästa möjliga förutsättningar för att varje barn ska utvecklas rikt och mångsidigt. Förskolans arbete med barnen ska därför ske i ett nära och förtroendefullt samarbete med hemmen.(Lpfö s.13)

Ev. så behövs en tolk inför föräldrasamtalet.

Vi pedagoger kan tala med föräldrarna om att forskningen säger att ett väl utvecklat modersmål underlättar inläringen av ett annat språk. Vi uppmuntrar föräldrarna till att använda sitt hemspråk och försöka få dem förstå att modersmålet är grunden för att barnet lättare ska lära sig svenska.

Pedagoger ska även prata med föräldrarna om deras kultur, vara pålästa för att få en förförståelse för deras kultur och att få veta vad som är viktigt för föräldrarna t.ex. att inte äta griskött.

Barn och föräldrar ska veta att vi tycker att deras modersmål är viktigt och att vi uppmuntrar till att det används genom att:

- Personalen lär sig hälsningsfraser och andra ord.
- Involvera de andra barnen på förskolan genom att lära dem några ord.

- Att visa intresse för barnets modersmål. Att använda en skrivbok där både pedagoger och föräldrar kan anteckna ord som är bra att känna till. Ord som är viktiga i olika sammanhang under dagen, samtalen/aktiviteten och leken. Vill föräldrarna lära oss sånger på deras modersmål?
- Stimulera språket genom att låta barnet lyssna på deras modersmål från andra källor såsom cd med musik, sagor eller att titta på DVD. Vi ska ta hjälp av bibliotek och internet för att hitta material. Leta upp appar som vi kan använda till våra läsplattor.

I arbetet med barnets svenska språkutveckling ska pedagogerna medvetet arbeta med att orden och begreppen ska förtydligas eftersom vi använder ord som är okända för barnet. Fastän barnet använder vissa ord så är det inte säkert att de vet betydelsen av ordet.

Finns personal/modersmåls lärare som pratar barnets språk så kommer den att tala sitt modersmål i det dagliga arbetet och arbeta enligt punkterna här nedan. Grunderna för att språket ska utvecklas på ett gynnsamt sätt är att inflödet är rikligt = att barnet får höra språket och att utflödet är rikligt = barnet får möjlighet att använda sina språkliga kunskaper. Innehållet får inte vara för svårt, men gärna snäppet över barnets nivå så att barnet får utmaningar.

Det är genom att möta språket i meningsfulla sammanhang som barnet tar till sig språket därför ska arbetet genomsyra hela verksamheten och under hela dagen genom att:

T.ex. vilka sånger sjunger man i barngruppen? Vad betyder orden i Bä, bä vita lamm? Hur kan vi göra sången begriplig? Pedagogerna ska bearbeta texten så att man försäkras om att barnet förstår innehållet. Finns texten översatt till andra språk?

Genom att sätta ord på allt man gör i samband med olika rutinsituationer så ökar man ordförrådet. T.ex. att vid påklädningen benämna klädesplagg vid ord, färg på kläderna och hur det känns att ha dem på sig.

Fånga upp de ord som barnet säger för att ge dem sammanhang och mening. T.ex. genom att vara närvarande i leken. Samtala om vad som händer, ge förklaringar och prata om vad som hänt på en nivå som barnet förstår.

Pedagogerna ska tänka på att barnet ska få höra språket samtidigt som vi ska tänka på att barnet ska få många möjligheter att själva formulera sina tankar, önsknings och behov.

Planerade stunder där barnet ska kunna samtala och verka i mindre grupper. Här kan vi arbeta med språket genom böcker. Genom att låta barnet följa med i handlingen genom bilderna. Förklara svåra ord. Låta barnen återberätta sagan, samtala om boken – ställa frågor. Berätta sagan med hjälp av konkret material – språkpåsar eller dramatisera. Här kan vi ta hjälp av föräldrarna som kan läsa sagan på barnets modersmål. Bra att ta en bok som finns på svenska och på barnets modersmål.

IKT för modersmål i förskolan

Spel och multimedia kan användas i förskolan för att utveckla barns modersmål och det svenska språket. En rik och språkutvecklande miljö där barn kan lära tillsammans av varandra och med engagerade vuxna gynnar språkutvecklingen.

Pekplattor är extra bra för flerspråkiga förskolebarn, det visar en licentiatavhandling från Uppsala universitet. Med hjälp av plattorna kan barnen höra böcker på sitt andra modersmål, använda pedagogiska appar samt kommunicera med barn på andra förskolor via exempelvis Skype.

Språkstimulerande spel och appar

På sidan Modersmålsappar listas appar som har inbyggt tal på flera språk, inte bara svenska. Dessa appar kan användas för att utveckla barns modersmål även om det inte alltid är appens ursprungliga syfte.

Många appar finns tillgängliga på flera olika språk och kan på så sätt stimulera barnens modersmål. Ett exempel på webbplats är Skolappar där lärare skriver recensioner kopplade till läroplanen.

På Utbildningsradions barnwebb finns bland annat spelet Katten musen tiotusen. Det kan spelas på svenska, arabiska, finska, samiska, spanska, surani och turkiska. På barnwebben finns också filmer och sagor på olika språk. (Skolutveckling-spel och appar-Skolverket.)

Källor

Läroplan för förskolan Lpfö 98

Myndighet för skolutveckling (2008) Flerspråkighet i förskolan. Stockholm.

Tidningen Förskolan Nr 4(2009). Nationella minoriteter i förskola och skola.

Skolverket. Skolutveckling-spel och appar-Skolverket.

www.modersmal.skolverket.se

10.3 Bilaga 3 – Emmaboda vår framtid

Emmaboda kommunfullmäktige antog 24 mars 2015 en vision:

”Emmaboda kommun skall vara den öppna, företagsamma och miljömedvetna kommunen med god tillväxt som är attraktiv för näringsliv, föreningsliv och invånare – en naturlig mötesplats i sydost.”

Utifrån denna vision tog kommunens ledningsgrupp fram fem stycken utvecklingsområden och till varje utvecklingsområde olika målområden. Förskolan är inte direkt omnämnd i dessa utvecklings-/målområden men är, som vi ser det, en viktig kugge i maskineriet att nå visionen. Nedan är våra tankar kring hur förskolan i Emmaboda kommun stöttar visionen.

A – Emmaboda kommun som attraktiv knutpunkt och mötesplats.

En aktiv och, i samhället, synliggjord förskola som kännetecknas av hög kvalitet och tillgänglighet kan locka fler familjer till kommunen. Genom vårt nuvarande arbete, bland annat genom den årliga utställningen på biblioteket, synliggör vi kommunens barn och ger dem en plats i det offentliga rummet.

Förskolan har satsat på att anordna fortbildning för samtliga pedagoger i kommunen och har vid flertalet tillfällen bjudit in närliggande kommuners pedagoger att medverka i dessa fortbildningar. Emmaboda har då blivit en mötesplats för pedagoger inom förskolan.

B – Näringslivsfrämjande aktiviteter – stöd och service till företag.

Förutom att förskolan i sitt ordinarie uppdrag stöttar kommunens företag genom att möjliggöra att fler kan förvärvsarbeta så har förskolan det stora uppdraget att vara familjernas första kontakt med kommunens bildningsväsende. Förskolan är barnens första steg i det livslånga lärandet och genom att ge barnen möjlighet att bli innovativa och kreativa samhällsmedborgare som vågar lyckas kan förskolan bidra till ett ökat företagande.

C – Boende, fritid, kultur och miljö.

Förskolan i Emmaboda kommun strävar efter att vara en aktiv del av samhället och ge barnen möjlighet att se och reflektera kring det samhälle som finns och har funnits där de bor. Genom detta kan barnen se vilka möjligheter som finns och vilka möjligheter som de kan skapa i framtiden.

Läroplanen för förskolan beskriver att förskolan ska arbeta med miljöfrågor för att barnen ska få en förståelse för naturens kretslopp och hur människor, natur och miljö påverkar varandra. Bland annat genom att vi återanvänder ”skräpmaterial” i de skapande verksamheterna får barn möjlighet att reflektera kring hur vi använder jordens ändliga resurser och att vi ska ha respekt för och vara rädda om vår miljö.

D – Sysselsättning, integration, jämlikhet, jämställdhet och mångfald.

För många nyanlända är förskolan den första riktiga kontakten med det svenska samhället. Genom det vardagliga arbetet möjliggörs en naturlig integration.

Jämlikhet, jämställdhet och mångfald är ord som i många år genomsyrat förskolans verksamhet och finns tydligt uttryckt som arbetsområde i läroplanen.

Genom att barnen ges möjlighet att pröva och utmanas i det de är intresserade av skapas en naturlig grogrund för innovation och initiativ som i förlängningen kan leda till ett ökat företagande och därigenom en ökad sysselsättning.

E – Infrastruktur – Förutsättningar för att bo och verka i hela kommunen.

Förskolan har satsat på att få modern teknik att bli ett naturligt inslag i verksamheterna, bland annat för att barnen ska bli bekväma med att kommunicera på många olika sätt.

En av grundtankarna för förskolans arbete är att det ska vara likvärdigt. Det ska inte spela någon roll var i kommunen ett barn bor, barnet ska få likvärdiga förutsättningar för att utvecklas till den bästa människa barnet kan bli. Likvärdigt innebär inte likadant och varje förskola är därför unikt anpassad till de förutsättningar och utmaningar som finns i dess närområde.

Genom införandet av helg, natt och kvälls-verksamheten har förskolan möjliggjort att fler kan arbeta de tider som samhället kräver.

10.4 Bilaga 4 – Gemensamt kalendarium 2016-2017

Vecka	Datum	Aktivitet
33 – 25	Augusti 16 – Juni 16	Litteratur enligt särskild lista utifrån nätverksgrupper. Kompenseras med 3 timmar/termin.
33	15-19 Augusti	Eftermiddagar till varje arbetslag, iordningställande av miljöer och pedagogiska diskussioner enligt särskilt dokument.
	18 Augusti	Upptaktsdag (stängd dag) enligt separat program. Arbetstid 08 ⁰⁰ -17 ⁰⁰
34	22 Augusti	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Träff nätverksgruppsledare 15 ⁰⁰ -16 ³⁰
	24 Augusti	Gemensam APT - Föreläsning Ann Åberg – 16 ³⁰ -20 ³⁰
35	29 Augusti	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
36 – 44	September – Oktober	Auskultation i förskoleklass. Förskoleklass auskulterar i förskola. Förskolechefer informerar under augusti/september.
36 – 39	September	APT egna förskolan Gemensam diskussionspunkt: Ann Åbergs föreläsning Nätverksgrupperna informerar varandra
36	5 September	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – IKT 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
37	12 September	Pedagogisk dokumentationskurs 4
	14 September	Gemensam APT - Föreläsning Ann Åberg – 16 ³⁰ -20 ³⁰
38	19 September	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Modersmål/Kultur 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
39	26 September	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
40	3 Oktober	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Pedagogiska miljöer 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
41	10 Oktober	IT-Café 13 ³⁰ -16 ³⁰
	14 Oktober	Halvdagsutbildning för några 08 ³⁰ -11 ⁰⁰ – Information kommer senare
42	17 Oktober	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Värdegrund 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
43	24 Oktober	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
44	31 Oktober	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – IKT 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
44 – 48	November	APT egna förskolan tillsammans skolans pedagoger.
45	7 November	Pedagogisk dokumentationskurs 4
46	14 November	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Modersmål/Kultur 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
47	21 November	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
48	28 November	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Pedagogiska miljöer 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
49 – 51	5 – 23 December	Utvärderingsdag
49	5 December	IT-Café 13 ³⁰ -16 ³⁰
	6 December	Gemensam APT
50	12 December	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Värdegrund 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
51	19 December	Reservtid för Workshop/IT-Café 13 ³⁰ -16 ³⁰
2 – 5	Januari	APT egna förskolan Gemensam diskussionspunkt: Nätverksgrupperna informerar varandra

2	9 Januari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
3	16 Januari	Pedagogisk dokumentationskurs 4
4	23 Januari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – IKT 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
5	30 Januari	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
6	6 Februari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Modersmål/Kultur 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
7	13 Februari	IT-Café 13 ³⁰ -16 ³⁰
	15 Februari	Gemensam APT
8	20 Februari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Pedagogiska miljöer 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
9	27 Februari	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
10 – 13	Mars	APT egna förskolan Gemensam diskussionspunkt: Nätverksgrupperna informerar varandra
10	6 Mars	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Värdegrund 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
11	13 Mars	Pedagogisk dokumentationskurs 4
	17 Mars	Halvdagsutbildning för några 08 ³⁰ -11 ⁰⁰ – Information kommer senare
12	20 Mars	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – IKT 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
13	27 Mars	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
	31 Mars	Stängd dag
14	3 April	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Modersmål/Kultur 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	6 April	Gemensam APT
15	10 April	Pedagogisk dokumentationskurs 4 Studiebesök
17	24 April	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
18 – 22	Maj	APT egna förskolan Gemensam diskussionspunkt: Nätverksgrupperna informerar varandra
19	8 Maj	Workshop 13 ³⁰ -16 ³⁰
20	15 Maj	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Pedagogiska miljöer 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
21	22 Maj	IT-Café 13 ³⁰ -16 ³⁰
22	29 Maj	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksträff – Värdegrund 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
23 – 25	5 – 22 Juni	Utvärderingsdag
24	12 Juni	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
	13 Juni	Gemensam APT – Tema Glitter & Glamour
25	19 Juni	Reservtid för Workshop/IT-Café 13 ³⁰ -16 ³⁰
	23 Juni	Midsommarafton – Dans och fest på egen hand

10.5 Bilaga 5 – Gemensamt kalendarium 2017-2018

Vecka	Datum	Aktivitet
23-27	Maj 17 – Juni 17	En heldag för varje arbetslag (som de ser ut till hösten) för planering inför läsåret. Varje förskola gör eget schema för detta.
33 – 25	Augusti 17 – Juni 18	Litteratur enligt särskild lista utifrån nätverksgrupper. Kompenseras med 3 alt 6 timmar/termin (se litteraturlista).
32–35	Augusti	APT egna förskolan
35	28 Augusti	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 1 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	30 Augusti	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
36	4 September	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 1 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	5 September	Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
37	11-15 September	Uppföljning
	11 September	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 1 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
38	18 September	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 1 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	20 September	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Pedagogisk dokumentationskurs 5 – Träff 1 16 ⁰⁰ -19 ⁰⁰
	21 September	Stängningsdag för förskolan. Särskilt program kommer.
39	25 September	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 1 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
40	2 Oktober	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 2 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
41	9 Oktober	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 1 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	11 Oktober	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
42	16 Oktober	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 2 15 ³⁰ -17 ⁰⁰ Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
43	23 Oktober	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 2 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
		29 Oktober
44	30 Okt – 3 Nov	Uppföljning
	30 Oktober	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 3 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	1 November	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Pedagogisk dokumentationskurs 5 – Träff 2 16 ⁰⁰ -19 ⁰⁰
45–48	November	APT egna förskolan
45	6 November	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 2 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
46	13 November	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 3 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
47	20 November	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 2 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	22 November	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
48	27 November	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 4 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
49–51	December	Utvärderingsdag
49	4 December	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰ Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 2 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	7 December	Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
50	11 December	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 4 15 ³⁰ -17 ⁰⁰

	13 December	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
51	18 December	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 3 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
2–5	Januari	APT egna förskolan
3	15 Januari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 3 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	17 Januari	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
4	22 Januari	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 5 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
		Pedagogisk dokumentationskurs 5 – Träff 3 16 ⁰⁰ -19 ⁰⁰
5	29 Januari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 3 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
6	5 Februari	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 5 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	6 Februari	Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
	7 Februari	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
7	12 – 16 Februari	Uppföljning
	12 Februari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 3 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
8	19 Februari	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 6 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
9	26 Februari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 4 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	28 Februari	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
9–13	Mars	APT egna förskolan
10	5 Mars	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 6 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
11	12 Mars	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 4 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
12	19 Mars	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 7 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	21 Mars	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Pedagogisk dokumentationskurs 5 – Träff 4 16 ⁰⁰ -19 ⁰⁰
	23 Mars	Stängningsdag för förskolan. Särskilt program kommer.
25 Mars	<i>Sommartid börjar. Flytta klockan 1 timme framåt. Trandagen!</i>	
13 – 14	26 Mar – 6 Apr	Uppföljning
13	26 Mars	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 4 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	30 Mars	<i>Långfredagen</i>
14	2 April	<i>Annandag påsk</i>
15	9 April	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 4 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	11 April	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
16	16 April	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 7 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
		Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
17	23 April	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 5 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
18–22	Maj	APT egna förskolan
18	1 Maj	<i>Första maj</i>
	2 Maj	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
19	7 Maj	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 5 16 ⁰⁰ -17 ³⁰

	<i>10 Maj</i>	<i>Kristi Himmelfärdsdag</i>
18	2 Maj	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
20	14 – 18 Maj	Uppföljning
	14 Maj	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 8 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	16 Maj	Pedagogisk dokumentationskurs 5 – 17 ⁰⁰ -19 ⁰⁰ Studiebesök
	<i>17 Maj</i>	<i>Förskolans dag</i>
21–22	28 Maj – 1 Juni	VårRundan
21	21 Maj	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 5 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	23 Maj	Öppen IT-workshop 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
22	28 Maj	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 8 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
23	4 Juni	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 5 16 ⁰⁰ -17 ³⁰
	<i>6 Juni</i>	<i>Nationaldagen</i>
	7 Juni	Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
24	11 Juni	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 1 – Träff 9 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
25	18 Juni	Nätverksgrupp Ny inom förskolan 2 – Träff 9 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	<i>22 Juni</i>	<i>Midsommarafton – Dans band i band</i>

10.6 Bilaga 6 – Gemensamt kalendarium 2018-2019

Vecka	Datum	Aktivitet
32–35	Augusti	APT egna förskolan
32	9–10 Augusti	Upptaktsdagar, en heldag för varje arbetslag enligt särskilt program.
34	20 Augusti	Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 1 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
		<i>Skolstart</i>
35	27 Augusti	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 1 15 ³⁰ -17 ³⁰
36	3 September	Nätverksgrupp Pedagog 1 – Träff 1 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	4 September	Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
37	10-14 September	Uppföljning
	10 September	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 1 15 ³⁰ -17 ³⁰
12 September	TAKK Höstgrupp – Träff 1 16 ⁰⁰ -18 ⁰⁰	
38	17 September	Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 1 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	19 September	Pedagogisk dokumentationskurs 6 – Träff 1 16 ⁰⁰ -19 ⁰⁰
	20 September	Stängningsdag för förskola, fritids och skola. Särskilt program kommer.
39	24 September	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 2 15 ³⁰ -17 ³⁰
	26 September	TAKK Höstgrupp – Träff 2 16 ⁰⁰ -18 ⁰⁰
	27 September	Arbetsmiljögrupp – 09 ³⁰ -11 ⁰⁰
40	1 Oktober	Nätverksgrupp Pedagog 2 – Träff 1 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
41	8 Oktober	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 2 15 ³⁰ -17 ³⁰
	10 Oktober	TAKK Höstgrupp – Träff 3 16 ⁰⁰ -18 ⁰⁰
42	15 Oktober	Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 2 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
43	22 Oktober	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 3 15 ³⁰ -17 ³⁰
	24 Oktober	Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
	28 Oktober	<i>Sommartid slutar. Flytta klockan 1 timme bakåt.</i>
44	29 Okt – 2 Nov	<i>Höstlov</i>
		Uppföljning
		Återkoppling förskoleklass. Tag kontakt med förskoleklassen inför detta.
	29 Oktober	Nätverksgrupp Pedagog 1 – Träff 2 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
31 Oktober	TAKK Höstgrupp – Träff 4 16 ⁰⁰ -18 ⁰⁰	
44–48	November	APT egna förskolan
45	5 November	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 3 15 ³⁰ -17 ³⁰
7 November	Pedagogisk dokumentationskurs 6 – Träff 2 16 ⁰⁰ -19 ⁰⁰	
46	12 November	Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 2 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	14 November	TAKK Höstgrupp – Träff 5 16 ⁰⁰ -18 ⁰⁰
47	19 November	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 4 15 ³⁰ -17 ³⁰
48	26 November	Nätverksgrupp Pedagog 2 – Träff 2 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	29 – 30 November	<i>Studiedagar för skolan</i>
49–51	December	Utvärderingsdag
49	3 December	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰

		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 4 15 ³⁰ -17 ³⁰
	6 December	Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
50	10 December	Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 3 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	12 December	TAKK Höstgrupp – Träff 6 16 ⁰⁰ -18 ⁰⁰
51	17 December	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 5 15 ³⁰ -17 ³⁰
	20 December	<i>Skolan slutar</i>
2–5	Januari	APT egna förskolan
2	7 Januari	<i>Studiedag för skolan</i>
	8 Januari	<i>Skolstart</i>
3	14 Januari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 5 15 ³⁰ -17 ³⁰
	17 Januari	Arbetsmiljögrupp – 09 ³⁰ -11 ⁰⁰
4	21 Januari	Nätverksgrupp Pedagog 1 – Träff 3 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	23 Januari	Pedagogisk dokumentationskurs 6 – Träff 3 16 ⁰⁰ -19 ⁰⁰
5	28 Januari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 6 15 ³⁰ -17 ³⁰
	30 Januari	TAKK Vårgrupp – Träff 1 16 ⁰⁰ -18 ⁰⁰
6	4 Februari	Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 3 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	5 Februari	Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
7	11 – 15 Februari	Uppföljning
	11 Februari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 6 15 ³⁰ -17 ³⁰
13 Februari	TAKK Vårgrupp – Träff 2 16 ⁰⁰ -18 ⁰⁰	
8	18 – 22 Februari	<i>Sportlov</i>
	18 Februari	Nätverksgrupp Pedagog 2 – Träff 3 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
9	25 Februari	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 7 15 ³⁰ -17 ³⁰
	27 Februari	TAKK Vårgrupp – Träff 3 16 ⁰⁰ -18 ⁰⁰
10–13	Mars	APT egna förskolan
10	4 Mars	Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 4 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
11	11 Mars	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 7 15 ³⁰ -17 ³⁰
	13 Mar	TAKK Vårgrupp – Träff 4 16 ⁰⁰ -18 ⁰⁰
12	18 Mars	Nätverksgrupp Pedagog 1 – Träff 4 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	19 Mars	Stängningsdag för förskola, fritids och skola. Särskilt program kommer.
13	25 Mars	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 8 15 ³⁰ -17 ³⁰
		<i>Trandagen!</i>
	27 Mars	Pedagogisk dokumentationskurs 6 – Träff 4 16 ⁰⁰ -19 ⁰⁰
	31 Mars	<i>Sommartid börjar. Flytta klockan 1 timme framåt.</i>
14	1 – 5 Apr	Uppföljning
	1 April	Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 4 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	3 April	TAKK Vårgrupp – Träff 5 16 ⁰⁰ -18 ⁰⁰
15	8 April	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 8 15 ³⁰ -17 ³⁰
16	15 April	Nätverksgrupp Pedagog 2 – Träff 4 15 ³⁰ -17 ⁰⁰

	17 April	Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
	19 April	Långfredagen
17	22 – 26 April	Påsklov
	22 April	Annandag påsk
18–22	Maj	APT egna förskolan
18	29 April	Nätverksgrupp Barnskötare 1 – Träff 5 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	1 Maj	Första maj
19	6 Maj	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 9 15 ³⁰ -17 ³⁰
	8 Maj	TAKK Vårgrupp – Träff 6 16 ⁰⁰ -18 ⁰⁰
20–21	13– 24 Maj	VårRundan
20	13 – 17 Maj	Uppföljning
	13 Maj	Nätverksgrupp Pedagog 1 – Träff 5 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	15 Maj	Pedagogisk dokumentationskurs 6 – 17 ⁰⁰ -19 ⁰⁰ Studiebesök
	16 Maj	Förskolans dag
21	20 Maj	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 9 15 ³⁰ -17 ³⁰
	23 Maj	Arbetsmiljögrupp – 09 ³⁰ -11 ⁰⁰
22	27 Maj	Nätverksgrupp Barnskötare 2 – Träff 5 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	30 Maj	Kristi Himmelsfärdsdag
	31 Maj	Lovdag för skolan
23–26	Juni	Utvärderingsdag
23	3 Juni	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 1 – Träff 10 15 ³⁰ -17 ³⁰
	6 Juni	Nationaldagen
	7 Juni	Lovdag för skolan
24	10 Juni	Nätverksgrupp Pedagog 2 – Träff 5 15 ³⁰ -17 ⁰⁰
	13 Juni	Gemensam APT – 17 ³⁰ -20 ⁰⁰
	14 Juni	Skolavslutning
25	17 Juni	PUG 13 ⁰⁰ -15 ⁰⁰
		Nätverksgrupp Förskollärare 2 – Träff 10 15 ³⁰ -17 ³⁰
	21 Juni	Midsommarafton – Varannan sill, varannan vatten.